

Słowniczek:

1. **Ustawa RLKS** - ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. z późn. zm.);
2. **Ustawa o PS WPR** – ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412);
3. **Rozporządzenie 2021/1060** - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;
4. **Rozporządzenie 2021/2115** – Rozporządzenia Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013
5. **Rozporządzenie 1303/2013** - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
6. **LGD**- lokalna grupa działania o której mowa w art. 4 ustawy o RLKS;
7. **LSR** – strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność;
8. **RLKS** - rozwój lokalny kierowany przez społeczność;
9. **Umowa ramowa**- umowa o warunkach i sposobie realizacji LSR, o której mowa w art. 14 ustawy RLKS;
10. **Wytyczne**- wytyczne instytucji zarządzającej (Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi) o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o PS WPR;
11. **PS WPR** - Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027;
12. **IZ** - instytucja zarządzająca programem, którą jest:
 - a) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w przypadku PS WPR,
 - b) zarząd województwa w przypadku programów regionalnych;
13. **MRiRW** – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
14. **ZW** - zarząd województwa, o którym mowa w art. 3 ust. 1 i art. 6 ustawy RLKS;
15. **Wdrażanie LSR** – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060;
16. **Zarządzanie LSR** – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060;
17. **Wniosek** - wniosek o wybór LSR, którego formularz stanowi załącznik nr 1 do regulaminu;
18. **Wnioskodawca** - LGD, która złożyła wniosek;
19. **Konflikt interesu** - konflikt pomiędzy interesem publicznym a interesem prywatnym przedstawiciela zarządu województwa, który może wpłynąć na bezstronne i bezinteresowne wykonywanie obowiązków służbowych lub zadań, zgodnie z zasadami szeroko pojętej etyki;
20. **Konflikt obszarowy** – sytuacja, w której co najmniej dwie LSR obejmują obszar co najmniej jednej tej samej gminy;
21. **Konkurs** - konkurs na wybór LSR, o którym mowa w art. 6 ustawy RLKS;
22. **JSFP**- jednostki sektora finansów publicznych;
23. **EFRROW**- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
24. **KŁŻ** – krótkie łańcuchy żywnościowe.

W kolorze żółtym zaznaczone są zmiany naniesione w stosunku do wersji 3

PLAN STRATEGICZNY WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ NA LATA 2023-2027

LP	PYTANIA	ODPOWIEDZI
1	<p>Czego dotyczy 4 zakres wsparcia „poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji produkcyjnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-2”? (strona 1015)</p>	<p>W związku ze zmianą PS WPR w zakresie interwencji LEADER (uchwała nr 18 Komitetu Monitorującego) nastąpiła zmiana brzmienia w pkt 4 zakresu pomocy polegająca na wyłączeniu inwestycji infrastrukturalnych, a nie jak dotychczas inwestycji produkcyjnych.</p> <p>Inwestycja infrastrukturalna to taka inwestycja, w wyniku której powstaje obiekt infrastruktury. Tym samym inwestycja polegają jedynie na wyposażeniu istniejącego już obiektu infrastruktury (np. świetlice, przedszkola, boiska) nie jest operacją infrastrukturalną i będzie możliwa do realizacji w ramach tego zakresu.</p> <p>Zmiana wynikała z potrzeby usystematyzowania wsparcia przewidzianego w ramach interwencji LEADER. Operacje produkcyjne co do zasady są przewidziane w zakresach 1-3, które już zostały wykluczone z możliwości wsparcia w ramach zakresu nr 4. Jednocześnie inwestycje infrastrukturalne zostały objęte wsparciem w ramach zakresu nr 6. W związku z tym wymagają wykluczenia z zakresu nr 4. Jednocześnie pozostałe inwestycje, tj. inwestycje inne niż infrastrukturalne (np. wyposażenie obiektów, zakup serwerów itp.), z zakresu nr 4. nie zostały wykluczone.</p> <p>Tym samym operacje inwestycyjne obejmujące rozwój infrastruktury będzie można realizować w ramach zakresu z pkt 6 „poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej” lub z pkt 8 „włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji” o ile ich budowa ma na celu włączenie wymienionych grup.</p> <p>Przykład: Operacje w polegające na budowie placów zabaw przez organizacje pozarządowe, w szczególności podmioty ekonomii społecznej mogą być wspierane w zakresie nr 8. ponieważ zakres ten jest dedykowany grupom w niekorzystnej sytuacji, ale też seniorom i ludziom młodym tj. do 25 roku życia (w czym mieszczą się także dzieci).</p> <p>Należy przy tym pamiętać, że place zabaw nie są celem samym w sobie tego zakresu wsparcia, ale włączenie społeczne ludzi młodych, w tym dzieci.</p>
2	<p>Na stronie 1015 Planu zapisano, że “(...) LGD będą zobowiązane do wskazania w strategii nie więcej niż 3 konkretnych priorytetowych celów/obszarów tematycznych, na których koncentrowało się będzie wsparcie z Planu Strategicznego”. Czy 3 cele/obszary tematyczne w LSR, to nie to samo co 3 zakresy wsparcia?</p>	<p>Z Planu Strategicznego WPR ani z dokumentacji konkursowej nie wynika konieczność określania celów LSR na dwóch poziomach: ogólnym i szczegółowym. Projektując LSR należy przyjąć założenie, że obszar tematyczny to cel LSR, który wynika ze zdiagnozowanych potrzeb. Tak określone cele LSR będą odpowiednikiem dotychczas stosowanego pojęcia „cel szczegółowy”, a „cel ogólny” nie będzie określany wcale. Szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie znajdują się w materiale dodatkowym – obszary tematyczne LSR a cele LSR zamieszczonym się na stronie MRiRW pod linkiem: https://www.gov.pl/attachment/f07df447-d726-4027-bf4c-3bf16297b543</p>

		Ponadto, w PS WPR (trwają prace nad zmianą) planowane jest wprowadzenie korekty treści porządkującej ww. siatkę pojęć. Korekta jest spójna z ww. wyjaśnieniami zamieszczonymi na stronie MRiRW.
3	<p>Na stronie 1015 Planu jest wskazanie, że “Działalność gospodarcza powinna być wspierana jedynie w zakresie w jakim jest to zgodne z celami tematycznymi wskazanymi w LSR”. Prośba o doprecyzowanie tego wymogu - dotychczas LGD w strategiach wskazywały jako cel ogólnie wsparcie przedsiębiorczości - niezależnie od branży i np. w kryteriach wyboru operacji preferowały jedynie pewne branże/rodzaje działalności. Czy przedmiotowy zapis wyklucza zastosowanie takiego podejścia w nowych LSR i nakłada obowiązek wskazywania konkretnych branż/tematów działalności gospodarczych, które będą wspierane już na poziomie celów/przedsięwzięć?</p>	<p>Tak. Określenie konkretnych działalności gospodarczych ma wynikać z zakresu przewidywanego do wsparcia zgodnego z celami tematycznymi wskazanymi w LSR. Natomiast zakres zdefiniowany w LSR powinien obejmować potrzeby zdiagnozowane na obszarze objętym danym LSR. Nie jest to jednak nowe rozwiązanie, taki mechanizm mógł być stosowany również w obecnej perspektywie (art. 18a ustawy RLKS).</p>
4	<p>Na stronie 1015 jest wskazany zakres “poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej”. Co rozumiemy pod pojęciem “mała infrastruktura publiczna” dotychczas posługiwaliśmy się pojęciem infrastruktura rekreacyjna/turystyczna i również tak to jest sformułowane na str. 62 i 63 WPR w rozdziale 2.1 Ocena potrzeb i strategia interwencji.</p>	<p>Pojęcie „mała infrastruktura publiczna” zostało zdefiniowane w Planie Strategicznym. Pod pojęciem kryją się wszystkie operacje niekomercyjne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln EURO.</p>
5	<p>Prawdopodobnie przy wyborze strategii na nowy okres programowania ma być dodatkowa punktacja za osoby do 25 roku życia w organach zarządu oraz Rady? Walne Zebranie członków każdej LGD wybiera zarząd, radę co ma na celu odgórna ingerencja w te organy? Większe oddziaływanie oraz wspieranie ludzi młodych okazalibyśmy dedykując im przedsięwzięcia w LSR, lub dodatkowe punkty w kryteriach wyboru operacji. Co w przypadku jeśli LGD w swoich organach będzie miała osobę do 25 roku życia w dniu wyboru LSR, a po jakimś czasie ta osoba będzie miała powyżej 25 lat?</p>	<p>Zgodnie z załącznikiem nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór LSR, LGD ma możliwość uzyskania punktów m.in. za włączenie osób młodych (do 25 roku życia) do organów LGD. Jeżeli dana LGD zdecyduje się spełnić kryterium 1.7 (włączanie ludzi młodych poprzez członkostwo w Zarządzie) lub kryterium 3 (Reprezentatywność składu organu decyzyjnego LGD) to na późniejszym etapie wdrażania LSR nie trzeba będzie wymieniać osoby, która przekroczyła 25 rok życia ani szukać dla niej zastępstwa w składzie organu decyzyjnego LGD. Rekomendujemy jednak by w dalszym ciągu angażować ludzi młodych w członkostwo do organów decyzyjnych i nieustannie dążyć do angażowania ludzi poniżej 25 roku życia w działalność społeczną i rozwój lokalnej społeczności.</p>

6

Na stronie 1017 Planu, w warunkach kwalifikowalności dla wdrażania LSR przewidziano m.in.

- **w przypadku gospodarstw agroturystycznych: “koncepcja wdrożenia systemów jakości wiejskiej bazy noclegowej oraz rozwoju usług czasu wolnego i gospodarki świadczeń”,**
- **w przypadku zagród edukacyjnych: “koncepcja rozwoju usług czasu wolnego i gospodarki świadczeń”. Prośba o wyjaśnienie w/w koncepcji - czy wnioskodawcy będą musieli na etapie wnioskowania o dofinansowanie przygotować i załączyć takie koncepcje? Jeśli tak to jaki będzie wymagany ich zakres i jakie wymagania dotyczące systemów jakości itp. będą musieli spełnić wnioskodawcy ubiegający się o wsparcie z w/w zakresów.**

Tak, na etapie wnioskowania o dofinansowania na rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych będzie obowiązek przedłożenia jednej z ww. koncepcji. Szczegóły zostaną określone w wytycznych wdrożeniowych, które obecnie są na etapie projektowania.

Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że w tym przypadku koncepcja to inaczej idea, pomysł, sposób na prowadzenie:

1) gospodarstwa agroturystycznego, czyli świadczenia usług hotelarskich w czynnym gospodarstwie rolnym, którego rytm życia stanowi o niepowtarzalności i unikalności tej formy wypoczynku.

lub

2) zagrody edukacyjnej, czyli przedsięwzięcia prowadzonego przez mieszkańców wsi na obszarach wiejskich, gdzie realizowane są przynajmniej dwa cele edukacyjne spośród niżej wymienionych:

- a. edukacja w zakresie produkcji roślinnej,
- b. edukacja w zakresie produkcji zwierzęcej,
- c. edukacja w zakresie przetwórstwa produktów rolnych,
- d. edukacja w zakresie świadomości ekologicznej i konsumenckiej,
- e. edukacja w zakresie dziedzictwa kultury materialnej wsi, tradycyjnych zawodów, rękodzieła i twórczości ludowej.

Obiekt powinien posiadać zwierzęta gospodarskie albo uprawy rolnicze przeznaczone do prezentacji dla grup dzieci i młodzieży przyjmowanych w ramach programów szkolnych lub udostępniane jako atrakcja turystyczna dla rodzin z dziećmi i dorosłych podróżujących indywidualnie.

Czas wolny, należy rozumieć jako czas w którego trakcie człowiek może realizować różne zajęcia z własnej chęci (np. dla odpoczynku, dla rozrywki, pogłębienia swojej wiedzy), traktowany jest jako czas konsumpcji. Jest to czas, który pozostaje po wykonaniu obowiązków zawodowych, rodzinnych i społecznych. Spędzanie czasu wolnego łączy się z większym lub mniejszym poziomem aktywności człowieka i rozwojem jego zainteresowań. Czas wolny nierozdzielnie związany jest z rynkiem. Zagospodarowanie tego czasu umożliwiają bowiem różne dobra i usługi oferowane na rynku, które uatrakcyjniają i urozmaicają jego spędzanie. Spośród usług są to usługi w zakresie kultury, usługi związane z aktywną rekreacją, odnową biologiczną, turystyczne, gastronomiczne, rozrywkowe, medialne. Stanowią one przedmiot wymiany na rynku usług zagospodarowujących czas wolny.

Wyjątkowość i oryginalność doznań i doświadczeń dostępnych dla turystów w trakcie wypoczynku w gospodarstwie rolnym wynika ze specyfiki agroturystyki. Ta forma turystyki wiejskiej, wpisująca się w nurt turystyki alternatywnej, oferuje gościom wiele niepowtarzalnych i autentycznych atrakcji, niedostępnych poza obszarami wiejskimi. Dzisiejsi turyści nie zadowolają się już bowiem tradycyjnie pojmowanym wypoczynkiem połączonym ze zwiedzaniem. Pragną oni wziąć udział w czymś niecodziennym i wyjątkowym, chcą być zaskakiwani, Celem wyjazdu jest przeżycie niepowtarzalnej wakacyjnej przygody. Podróżni oczekują pobytu w wyjątkowym miejscu, które zapewni im autentyczne, żywe emocje, zaangażuje wszystkie zmysły, zapewni niebanalne osobiste doświadczenia i niepowtarzalne wspomnienia. Jakość natomiast jest istotnym czynnikiem rozwoju agroturystyki w Polsce. Odnosi się do różnego rodzaju usług podstawowych i komplementarnych związanych z prowadzeniem działalności agroturystycznej. Jakość to poziom obsługi turystów świadczenie usług noclegowych i żywieniowych, a także odpowiednie usługi rekreacyjne oferowane wczasowiczom. Zarządzanie jakością w rozwoju usług agroturystycznych

		<p>jest ważne, ponieważ jeśli jest skutecznie realizowane, umożliwia świadczenie usług turystycznych gościom na odpowiednio wysokim poziomie.</p> <p>Mając powyższe na uwadze ww. koncepcje powinny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określać cele i kierunki rozwoju usług czasu wolnego i gospodarki świadczeń lub wdrożenia systemów jakości wiejskiej bazy noclegowej; • zawierać propozycje działań, które opierają się na potencjale gospodarstwa rolnego oraz wynikają ze specyficznych uwarunkowań i zasobów przyrodniczych, przestrzennych czy kulturowych miejsca położenia.
7	<p>Na stronie 1021 Planu Strategicznego dla WPR wskazano, że w przypadku Wdrażania LSR intensywność wsparcia będzie wynosiła:</p> <ul style="list-style-type: none"> - do 50% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje produkcyjne, - do 100% kosztów kwalifikowalnych inne operacje, w tym na operacje obejmujące inwestycje. <p>Co to są inwestycje produkcyjne i nieprodukcyjne, jakich operacji dotyczą progi procentowe?</p>	<p>Trwają prace nad uszczegółowieniem definicji pojęć inwestycje produkcyjne i nieprodukcyjne. Wyjaśnienia w tym zakresie znajdują się w wytycznych szczegółowych dla interwencji LEADER. Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym dotychczas na spotkaniach – w przypadku zakresu wsparcia dotyczącego rozwoju przedsiębiorczości (zarówno podejmowanie działalności gospodarczej jak i jej rozwijanie), wszystkie operacje bez względu na obszar/zakres działalności gospodarczej przedsiębiorców oraz zakres poszczególnych operacji, będą podlegały intensywności wsparcia 65%.</p>
8	<p>Zakresy wsparcia: (Strona 1018)</p> <ul style="list-style-type: none"> • “2. rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych” jakie warunki musi spełniać wnioskodawca aby móc ubiegać się o dofinansowanie - ubezpieczenie w KRUS/ posiadanie powyżej 1 ha nieruchomości rolnej? • przedstawione zakresy wsparcia nie obejmują działań związanych z promocją. Czy będą one w przyszłym okresie wdrażania wyłączone z dofinansowania zarówno dla beneficjentów, jak i LGD (np. operacje własne)? 	<p>Do ubiegania się o wsparcie w zakresie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstwa rolnego, konieczne będzie posiadanie gospodarstwa rolnego, w którym jest prowadzona produkcja. Nie ma natomiast znaczenia rodzaj ubezpieczenia, któremu podlega wnioskodawca. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstwa rolnego musi być działalnością dodatkową. Definicja gospodarstwa rolnego, rolnika zawarte są w rozporządzeniu UE 2021/2115. Szczegółowe kryteria będą opisane w wytycznych.</p> <p>Kwestia promocji stanowić będzie element operacji, nie przewiduje się realizacji odrębnych operacji czysto promocyjnych.</p> <p>Koszty związane z promocją w ramach operacji nie zostały wykluczone. Przykładem może być koszt promowania operacji w zakresie KŁŻ. Natomiast rozważane jest uwzględnienie racjonalizacji kosztów promocji w stosunku do kosztów inwestycji. Finansowanie kosztów dotyczących promocji LSR prowadzonej przez LGD możliwe jest ze środków Zarządzania LSR.</p>
9	<p>W jakiej wysokości jest przewidziana refundacja dla JSFP? (Strona 1021)</p>	<p>Wysokość refundacji dla jsfp może wynieść do 75% kosztów kwalifikowalnych, z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych z budżetu państwa.</p>

10	<p>Co oznacza "kadencyjność władz"? Czy wystarczy, że w statucie będzie wskazane iż kadencja wynosi lat np. Zarządu 4 lata. Czy chodzi tutaj o ilość kadencji, np. dana osoba może być członkiem Zarządu przez dwie kadencje?</p>	<p>Statut LGD musi zawierać jednoznaczne zapisy dotyczące kadencyjności władz. Zasada kadencyjności daje możliwość walnemu zgromadzeniu na zmianę członków organów stowarzyszenia. Jednocześnie motywuje członków organów do prawidłowego działania. Przy określaniu kadencyjności władz LGD warto jednak zauważyć, że wskazanie okresu dłuższego niż 5-7 lat stanowi fikcję tworzoną na potrzeby uzyskania korzystniejszej oceny za inkluzyjność stowarzyszenia w odniesieniu do zadań stowarzyszenia w zakresie wdrażania podejścia LEADER w PS WPR, który trwa 5 lat (n+2).</p>
11	<p>W związku z nowym okresem programowania czy będą prowadzone lub są prowadzone prace na ustawą lub rozporządzeniem w zakresie wsparcia np. jak dotychczasowe rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego PROW 2014-2020</p>	<p>W zakresie interwencji LEADER obowiązywać będzie ustawa PS WPR, która nie będzie uzupełniana rozporządzeniami - jak dotychczas, tylko wytycznymi. Będą one silniej umocowane i będą miały przełożenie na regulaminy naborów opracowywane przez LGD w uzgodnieniu z ZW i w zgodzie z przepisami ustaw PS WPR i RLKS oraz wytycznymi.</p>
12	<p>W WPR dopuszczone jest ubieganie się o pomoc osób ubezpieczonych w KRUS w ramach pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych np. agroturystyka, gospodarstwa pomocnicze. Czy osoba która otrzyma wsparcie będzie zobligowana do płacenia tzw. Podwójnego KRUSu lub będzie musiała przejść na ZUS?</p>	<p>Pomoc w ramach całego zakresu „rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych” jest skierowana do posiadaczy małych gospodarstw. Nie zakłada się przymusowej rezygnacji beneficjenta z ubezpieczenia w KRUS, lecz naturalne przejście po przekroczeniu kwoty granicznej należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.</p>
13	<p>Czy w ramach 3 zakresu wsparcia „rozwój współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych” można tworzyć krótkie łańcuchy dostaw czy rozwijać, czy jedno i drugie?</p>	<p>Po zmianie PS WPR w ramach 3 zakresu „rozwój współpracy poprzez tworzenie i rozwijanie krótkich łańcuchów żywnościowych” będzie można uzyskać wsparcie zarówno na tworzenie jak i na rozwijanie KŁŻ.</p> <p>Założenia dotyczące KŁŻ obejmują przede wszystkim realizację celu, jakim jest skrócenie drogi „produktu” od rolnika do konsumenta (odbiorcy docelowego). Koszty planowane do poniesienia w ramach operacji powinny wynikać z jej zakresu, powinny być także racjonalne oraz niezbędne do osiągnięcia celu operacji. Przeznaczenie środków na rozwijanie istniejących KŁŻ poprzez m. in. zwiększenie możliwości przetwórczych czy produkcyjnych, poprawę jakości produktów, zwiększenie wydajności produkcyjnych czy inwestycje w sprzęt przetwórczy prowadzą do zwiększenia produkcji, a nie skrócenia drogi produktu od rolnika do konsumenta. Z tego względu operacje w ramach KŁŻ nie mogą uwzględniać tego typu kosztów. Wsparcie na ww. inwestycje można uzyskać z innych interwencji PS WPR i Krajowego Planu Odbudowy.</p>

14	<p>Zakres 1 wsparcia „rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki w szczególności a) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, b) rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej(...)” Czy ten zakres wsparcia dotyczy podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej przez osoby ubezpieczone w ZUS, czyli tak jak dotychczas, czy również osób ubezpieczonych w KRUS? Sformułowanie „pazarolniczej” rodzi wątpliwości.</p>	<p>O wsparcie z zakresu rozwoju przedsiębiorczości mogą ubiegać się osoby ubezpieczone zarówno w KRUS jak i ZUS. Nie ma wykluczenia z możliwości ubiegania się o wsparcie z powodu podlegania ubezpieczeniu w KRUS. Natomiast podejmowana lub rozwijana działalność musi być działalnością pozarolniczą i jest prowadzona na podstawie przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców.</p>
15	<p>Na stronie 1021 jest zapis mówiący o tym, że w przypadkach operacji realizowanych w ramach gospodarstw agroturystycznych warunkiem kwalifikowalności jest przystąpienie do organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich. Czy mowa tu o typowej organizacji, która zrzesza tylko gospodarstwa agroturystyczne czy możliwe jest np. przystąpienie do LOTu/ itp., który zrzesza nie tylko kwaterodawców/rolników, ale również inne podmioty gospodarcze działające na obszarach wiejskich i w miastach.</p>	<p>Warunkiem kwalifikowalności jest przystąpienie do zrzeszenia kwaterodawców wiejskich. W Polsce jest ok 120 organizacji pozarządowych zrzeszających kwaterodawców wiejskich. Część z nich jest zrzeszona w Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej Gospodarstwa Gościnne. Warunek ten ma na celu rozwój współpracy i działalności społecznej na obszarach wiejskich w zakresie turystyki wiejskiej i agroturystyki. Natomiast LOTy prowadzą działania w zakresie promocji i rozwoju turystyki. Ich członkiem może być samo zrzeszenie kwaterodawców wiejskich. Szczegóły będą w wytycznej.</p>
16	<p>Jaki poziom dofinansowania będzie przewidziany dla osób fizycznych chcących uruchomić działalność gospodarczą? Czy ten poziom będzie zależny od rodzaju inwestycji - jeżeli produkcyjna to 50 % a jeżeli nieprodukcyjna to 100 % ?</p>	<p>Dla osób fizycznych, które będą chciały uruchomić działalność gospodarczą przewidziane jest dofinansowanie na poziomie 65%. Zgodnie z art. 73 rozporządzenia 2021/2115 ogólnie rozumiana przedsiębiorczość jest inwestycją produkcyjną co za tym idzie dofinansowywana jest zawsze na poziomie 65%.</p>
17	<p>Jaki poziom dofinansowania będzie dla projektów sieciowych/współpracy pomiędzy przedsiębiorcami ?</p>	<p>Projekty partnerskie/operacje w partnerstwie pomiędzy przedsiębiorcami będą dofinansowane na poziomie 65%. Za realizację operacji w partnerstwie nie jest przewidziana wyższa intensywność pomocy, natomiast można uzyskać dodatkowe punkty na wyborze operacji.</p>

18	<p>Czy przewidziane jest dofinansowanie dla tworzenia nowych przedsiębiorstw społecznych, czy tylko na rozwijanie już istniejących przedsiębiorstw społecznych?</p>	<p>Uchwała Nr 18 Komitetu Monitorującego w sprawie zmian w Interwencji LEADER PS WPR wprowadziła zmiany w zakresie wsparcia usuwając lit. c pkt 1.</p> <p>Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej przewidywane jest w zakresie z pkt 8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji. Takie rozwiązanie będzie umożliwiało uzyskanie wyższego poziomu intensywności wsparcia niż przewidziany dla rozwoju przedsiębiorczości z pkt 1 zakresu wsparcia.</p>
19	<p>Czy w ramach LSR możemy planować interwencję w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel szczegółowy 4 przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla, a także promowanie zrównoważonej energii - Cel szczegółowy 5 wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze - Cel szczegółowy 6 przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu jeżeli tak to w jakiej formie wsparcia, wysokości wsparcia i poziomie dofinansowania i dla jakiego rodzaju beneficjentów ? 	<p>Podane cele są celami szczegółowymi Wspólnej Polityki Rolnej, które będzie realizował PS WPR. Realizacja interwencji LEADER mieści się w celu 8 - promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa.</p> <p>Obecnie zakłada się, że cele interwencji będą osiągnięte przez realizację operacji w następujących zakresach wsparcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej; 2. rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania: <ol style="list-style-type: none"> a. gospodarstw agroturystycznych, b. zagród edukacyjnych, c. gospodarstw opiekuńczych; 3. rozwój współpracy poprzez tworzenie lub rozwijanie krótkich łańcuchów żywnościowych; 4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1 – 3; 5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi; 6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych; 8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji; 9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi. <p>W przypadku Wdrażania LSR wsparcie udzielane jest w formie dotacji w postaci ryczałtu w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, tworzenia gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych oraz gospodarstw opiekuńczych- - do wysokości 150 tys. zł, 2. tworzenia krótkich łańcuchów żywnościowych- do wysokości 350 tys. zł, 3. projektów grantowych - do wysokości 500 tys. zł, przy czym wysokość pojedynczego grantu: <ul style="list-style-type: none"> • na sfinansowanie przygotowania jednej koncepcji inteligentnej wsi, indykatorywna kwota jednostkowa wynosi 4 tys. zł, • na przygotowanie projektu partnerskiego wynosi: <ul style="list-style-type: none"> ○ do 50 tys. zł w przypadku projektu partnerskiego z podmiotem z obszaru innej LSR z Polski, ○ do 150 tys. zł – w przypadku międzynarodowego projektu partnerskiego (z podmiotem z obszaru innej LSR z innego kraju),

		<ul style="list-style-type: none"> • w pozostałych zakresach zadań objętych grantami – ustalana będzie na bazie projektu budżetu; maksymalna kwota zostanie określona w oparciu o dane historyczne. <p>W pozostałych przypadkach Wdrażania LSR (w tym na operacje własne) wsparcie będzie miało formę dotacji w postaci refundacji kosztów kwalifikowalnych do wysokości 500 tys. zł.</p> <p>Intensywność wsparcia będzie wynosiła:</p> <ul style="list-style-type: none"> • do 65% kosztów kwalifikowalnych, z wyłączeniem operacji realizowanych w ramach rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych, • do 85% kosztów kwalifikowalnych w przypadku operacji realizowanych w ramach rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych, • do 100% kosztów kwalifikowalnych inne operacje, w tym na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku podmiotów innych niż jednostki sektora finansów publicznych, • do 75% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku jednostek sektora finansów publicznych, z czego pomoc finansowa z EFRROW wynosi maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych ze środków budżetu państwa. <p>Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 45% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu oraz ze środków budżetu państwa w wysokości maksymalnie 20% kosztów kwalifikowalnych projektu.</p> <p>W ramach Wdrażania LSR beneficjentem mogą być:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoby fizyczne, w tym wykonujące działalność gospodarczą, • osoby prawne, w tym organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych, mikro- i małe przedsiębiorstwa lub LGD (w ramach projektów grantowych lub operacji własnych), • jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.
20	<p>Czy istnieją formalno – prawne przeciwwskazania funkcjonowania więcej niż jednego „organu decyzyjnego” w LGD, a każdy z nich wykonywałby czynności dla odrębnych strategii?</p>	<p>Z art. 4 ustawy RLKS jednoznacznie wynika, że LGD może posiadać jedną radę. Obecne brzmienie tego art. zostało zmienione ustawą o PS WPR. Jednocześnie art. 161 ustawy o PS WPR nakazuje stosować ustawę RLKS w brzmieniu dotychczasowym do realizacji LSR w ramach poprzedniego okresu programowania. Zmiana art. 4 (dokonana na podstawie ustawy o PS WPR) miała jedynie wymiar porządkowy i wiązała się z wykreśleniem przepisów rozporządzenia 1303/2013. Nie zmieniła ona kompetencji rady, jej charakteru w strukturze organizacyjnej LGD i sposobu wyboru członków. Pozwala to przyjąć, że rada, o której mowa w art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy RLKS w obecnym brzmieniu, jest tym samym organem, który funkcjonował przed zmianą przepisu. W rezultacie należy uznać, że konieczność stosowania przepisów ustawy w różnym brzmieniu – w zależności od okresu programowania – sama w sobie nie daje podstaw do funkcjonowania dwóch rad.</p> <p>Przepisy rozporządzeń unijnych nie są przepisami, które rozstrzygałyby o składzie rady. Nie dotyczą one substratu osobowego rozumianego jako pewna stała grupa osób składająca się na organ osoby prawnej, lecz odnoszą się do aspektu funkcjonalnego związanego z wyborem operacji. Pozwala to na przyjęcie rozwiązania, zgodnie z którym z grona członków rady wyłaniane mogą być zespoły osób, które wyznaczone byłyby do realizacji zadań w zakresie dokonania wyboru operacji w odniesieniu do danego okresu programowania. Aby usunąć ewentualne ograniczenia w zakresie zmiany charakterystyki członków albo partnerów LGD oraz struktury rady jakie na LGD nakładają postanowienia § 10 ust. 3 pkt 5 umowy ramowej, którą związane są LGD wdrażające LSR ze środków finansowych perspektywy 2014-2020 został przygotowany i przekazany ZW do zastosowania aneks do umowy ramowej uchylający te ograniczenia.</p>

21	Jaka jest definicja zielonej gospodarki? Przykłady operacji możliwych do sfinansowania spełniających definicje „zielonej gospodarki”.	Przepisy nie definiują pojęcia „zielona gospodarka”. Od kilku lat pojęcie to pojawia się w kontekście walki z kryzysem gospodarczym. Ściśle powiązane jest z koncepcją zrównoważonego rozwoju. Zielona gospodarka to gospodarka niskoemisyjna, efektywnie wykorzystująca zasoby naturalne, zapewniająca rozwój społeczny. Przykłady możliwych operacji do zrealizowania podane są w informacji dodatkowej dotyczącej obszarów tematycznych i celów LSR.
22	Z PS WPR definiuje osoby w niekorzystnej sytuacji jako: osoby z niepełnosprawnościami, kobiety, migrantów, rolników niskotowarowych lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR. Czy w odniesieniu do PS WPR zapisy planu wskazujące grupy w niekorzystnej sytuacji należy traktować jako katalog zamknięty? Czy taką grupą mogą być np. przedsiębiorcy?	Wymienione grupy osób w niekorzystnej sytuacji to zamknięty katalog. Oznacza to, że LGD w zakresie PS WPR nie mogą definiować innych grup. Wymienione grupy mogą zostać zawarte w LSR o ile wynika to z potrzeb zdiagnozowanych na obszarze objętym tym LSR.

Regulamin konkursu na wybór LSR z załącznikami

1	<p>Czy istnieje możliwość, żeby w nowej strategii budżet był rozpisany w euro, wszystkie nabory w euro, wnioski w euro, wypłaty LGD i beneficjentom w euro? Uniknęlibyśmy przeliczania, zbędnej pracy, niepotrzebnych oszczędności i niewykorzystanych środków.</p>	<p>Zgodnie z dokumentacją konkursową (regulamin konkursu na wybór LSR) budżet strategii będzie określony w euro, kwoty te zostaną także przeniesione do umowy ramowej. Nabory wniosków o wsparcie, podobnie jak to ma miejsce obecnie będą ogłaszane w euro, natomiast wnioski o wsparcie i wypłata pomocy beneficjentom będzie odbywać się w polskich złotych. W Polsce walutą obowiązującą jest polski złoty.</p>
2	<p>Jak należy interpretować definicję „władzy publicznej” zamieszczoną w par. 1 pkt. 31 Regulaminu, „Władza publiczna – wszystkie władze w sensie konstytucyjnym-ustawodawcza, wykonawcza i sędziowska” Czy to oznacza, że pracownik wymiaru sprawiedliwości np. sądu, który jest członkiem LGD, reprezentuje sektor publiczny? W załączniku nr 2 do regulaminu Warunki dostępu jest mowa o „grupie interesu sektora publicznego” ze wskazaniem jakie osoby lub podmioty należą do tej grupy. Nie ma odniesienia do wskazanej w regulaminie „Władzy publicznej”. Jak należy interpretować te zapisy i który z nich obowiązuje LGD uczestniczący w konkursie?</p>	<p>MRiRW dokonało w Regulaminie konkursu na wybór LSR korekty w postaci usunięcia definicji pojęcia „władzy publicznej”. Tym samym w dokumentach pozostają jedynie treści odnoszące się do przedstawicieli grupy interesów sektora publicznego. Przez grupę interesu należy rozumieć grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści publicznych, gospodarczych albo społecznych.</p>
3	<p>Zgodnie z zapisami par. 16 Regulaminu przy rozszerzaniu obszaru LSR o obszar gminy będącej tzw. Białą plamą, czyli gminą której obszar nie został objęty żadną Strategią LGD wybranej do realizacji. W tym celu LGD, której LSR została wybrana, składa do Zarządu Województwa podanie do którego dołącza m.in. „uchwałę rady gminy a w przypadku braku uchwały rady gminy- uchwałę rady powiatu, na obszarze którego położona jest ta gmina, będąca białą plamą, stanowiącą wyraz woli przyłączenia tej gminy do obszaru objętego wybraną LSR tej LGD”. W związku z tym prosimy o wskazanie:</p>	<p>Dokumentem potwierdzającym członkostwo gminy w LGD jest uchwała rady gminy. W przypadku braku możliwości dostarczenia uchwały rady gminy, LGD, której LSR zostanie wybrana, będzie zobowiązana dostarczyć uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest taka gmina. W takim przypadku uchwała powiatu będzie stanowić jedynie potwierdzenie członkostwa tego powiatu w strukturach LGD. Nie będzie więc to uchwała potwierdzająca członkostwo jednej lub wszystkich gmin objętych wybraną LSR z danego powiatu. Gmina może podjąć uchwałę o członkostwie w LGD, ale jeśli takiej uchwały nie podjęła, to zgodnie z warunkami dostępu stanowiącymi zał. nr 2 do regulaminu, do grupy przedstawicieli interesu sektora publicznego może należeć również m.in. powiat, członek rady powiatu lub samorządowe jednostki organizacyjne powiatu.</p> <p>Powiat pełni funkcję uzupełniającą i wyrównawczą w stosunku do gmin w zakresie realizowanych zadań. Powiat został utworzony po to, aby razem z gminami wchodzącymi w jego skład stworzyć system realizacji całokształtu zadań publicznych o charakterze lokalnym w strukturach samorządowych. Zadania</p>

	<p>a) Jaki dokument stanowi wyraz woli przyłączenia gminy do LGD, której LSR została wybrana do realizacji w wyniku przeprowadzenia konkursu?</p> <p>b) Wskazanie jaka jest podstawa prawna do podjęcia przez powiat uchwały stanowiącej wolę przyłączenia obszaru gminy będącej tzw. Białą plamą do LGD, której LSR została wybrana do realizacji?</p>	<p>powiatu mają charakter ponadgminny (zintegrowane ponadlokalnie) i nie naruszają kompetencji podstawowej jednostki samorządu terytorialnego jaką jest gmina. Ma to istotne znaczenie w kontekście art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o RLKS, który stanowi, że wybrana LSR obejmuje obszar, który jest spójny przestrzennie oraz obejmuje co najmniej dwie gminy i jest zamieszkały nie mniej niż przez 30 tys. mieszkańców, z wyłączeniem miast lub część miast zamieszkałej przez więcej niż 20 tys. mieszkańców. Mając powyższe na uwadze MRIRW dokonało w projekcie Regulaminu konkursu na wybór LSR korekty § 16 ust. 4. Aktualne brzmienie stanowi, że do podania, o którym mowa w ust. 3 (o rozszerzenie obszaru o gminę z obszaru białej plamy), LGD dołącza uchwałę rady gminy o członkostwie tej gminy w LGD, a w przypadku braku uchwały rady gminy – uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest ta gmina, będąca białą plamą, o członkostwie tego powiatu w LGD. W przypadku, gdy obszar LSR rozszerzany jest o dzielnicę lub osiedle w gminie miejskiej, do wniosku dołącza się uchwałę rady tej dzielnicy lub osiedla.</p>
4	<p>Czy planując w LSR dodatkowe źródła dofinansowania, należy je wymieniść w rozdziale IX Plan Finansowy LSR? Czy należy wskazać konkretne kwoty projektów finansowych ze źródeł innych niż PS WPR? Należy zwrócić uwagę, że w tej sytuacji Plan Finansowy będzie niezgodny z Budżetem LSR, który przygotowuje się na gotowym formularzu (Formularz nr 3: Budżet LSR), ponieważ nie ma w nim miejsca na wskazanie środków innych niż PS WPR, EFRR oraz EFS.</p>	<p>Planując w LSR dodatkowe źródła dofinansowania należy wskazać je w planie finansowym LSR. Inne źródła finansowania powinny być uzasadnione stwierdzonymi potrzebami, zakresem wsparcia wskazanym w LSR oraz precyzyjnie określone przez wskazanie odpowiednio: funduszu, programu komponentu, działania itp. dostępnego dla LGD w okresie realizacji LSR.</p>
5	<p>Zatwierdzony przez Komisję Europejską PS WPR określa „Zarządzenie LSR – LGD, których LSR zostały wybrane do realizacji oraz potwierdzono, iż w tych LGD sektor publiczny na poziomie każdej gminy jest reprezentowany przez władze lokalne (gminne lub powiatowe)”, oraz, że „skład partnerstwa powinien być reprezentatywny tj. obejmujący podmioty z jak największej ilości grup interesu zdiagnozowanych na obszarze (w tym sektora publicznego w postaci władz lokalnych, który odpowiada za politykę rozwoju a tym samym zapewnia spójność LSR z innymi strategiami rozwoju danego obszaru)”. Proszę o odpowiedź w jaki sposób ten warunek zostanie spełniony, kiedy nie ma konieczności reprezentowania sektora publicznego w LGD przez gminy?</p>	<p>Jednym z podstawowych warunków dostępu, o których mowa w załączniku nr 2 do projektu Regulaminu konkursu na wybór LSR jest, że LSR będzie realizowana przez LGD w skład której z każdej gminy wchodzi przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych reprezentujących interesy sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego (co najmniej po 1 przedstawicielu odnośnej grupy interesu z każdej gminy).</p> <p>Do grupy interesu sektora publicznego należy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gmina, - powiat, - członek rady gminy, - członek rady powiatu, - sołtys, - samorządowe jednostki organizacyjne gminy lub powiatu. <p>Jest to katalog otwarty, wobec czego reprezentowanie sektora publicznego możliwe jest również przez inne osoby bądź podmioty upoważnione do wykonywania określonych czynności w imieniu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego. Należy tym samym zauważyć, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby w</p>

		<p>strukturach LGD znaleźli się przedstawiciele sektora publicznego zarówno samorządu gminnego jak i powiatowego, czy tylko przedstawiciele sektora publicznego samorządu powiatowego.</p> <p>Zgodnie z § 3 ust. 4 umowy ramowej w terminie 60 dni od dnia jej zawarcia LGD jest zobowiązana dostarczyć do Zarządu Województwa dokumenty potwierdzające członkostwo wszystkich gmin objętych obszarem LSR, jeżeli dokumenty te nie zostały załączone do wniosku o wybór LSR w ramach konkursu na wybór LSR. W przypadku braku uchwały rady gminy LGD jest zobowiązana dostarczyć do Zarządu Województwa uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest ta gmina, o członkostwie powiatu w LGD.</p>
6	<p>Pytanie do Formularza nr 1 – Jak w pozycji budżet wyceniać np. animację/doradztwo jeżeli będzie takie przedsięwzięcie sformułowane oraz czy mamy tutaj wpisać inne źródła finansowania spoza PROW? (Czy w formularzu nr 1 powinno być wykazane finansowanie przedsięwzięć z innych środków niż WPR? Czy w formularzu nr 2 powinno być wykazane finansowanie kosztów bieżących?)</p>	<p>W tabeli oznaczonej jako formularz nr 1, będącej elementem załącznika nr 3 do Regulaminu konkursu na wybór LSR, należy wykazać budżet na całe przedsięwzięcie realizowane w ramach danego celu LSR. Zgodnie z informacją dodatkową zamieszczoną na stronie MRiRW, dotyczącą obszarów tematycznych i celów LSR to przedsięwzięcie jest konkretnym działaniem, pakietem powiązanych operacji, służącym rozwiązaniu problemu. Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony jest przy pomocy wskaźników produktu. Jednocześnie przedsięwzięcia muszą pozwalać na osiągnięcie wskaźników rezultatu (muszą prowadzić do ich zmiany). Dlatego nie ma potrzeby wyceniać animacji czy doradztwa. Należy wykazać źródła finansowania LSR w formule bezpośredniej RLKS.</p> <p>W Planie działania, tj. tabeli oznaczonej jako formularz nr 2, będącej elementem załącznika nr 3 do Regulaminu konkursu na wybór LSR, nie wykazuje się środków na Zarządzanie LSR.</p>
7	<p>Po jakim kursie euro mamy przeliczać budżet?</p>	<p>Na etapie wyboru LSR, budżet na zarządzanie LSR jak i na wdrażanie LSR jest podawany w EURO. Nie ma potrzeby przeliczania z EURO na PLN. Jednakże w celu oszacowania wartości wskaźników LSR można przyjąć kurs walutowy podany przez Ministra Finansów w „Wytocznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw”.</p>
8	<p>Załącznik do wniosku „Identyfikacja członków reprezentujących grupy interesu w poszczególnych gminach” – czy wymagane jest wskazanie wszystkich członków poprzez wpisanie Nazwy podmiotu/Imię i nazwisko, należących do grupy interesów sektora: publicznego, społecznego, gospodarczego i innych ?</p>	<p>Nie ma obowiązku wpisywania wszystkich członków lokalnej grupy działania do załącznika D „Identyfikacja członków reprezentujących grupy interesu w poszczególnych gminach”. Wystarczy wykazać po 1 członku z każdej gminy w każdym sektorze, pamiętając, że jeden członek nie może być reprezentantem więcej niż jednego sektora.</p>
9	<p>Wskaźniki WPR – czy można założyć wskaźniki własne? Czy LGD-y wspólnie wypracują wskaźniki własne czy mogą one być autorskie i specyficzne dla danej LSR?</p>	<p>W przypadku wskaźników rezultatu obowiązuje katalog z zał. nr 3 do regulaminu konkursu „Struktura i wymagania dot. LSR” zamieszczony w części WSKAŹNIKI, natomiast w przypadku wskaźników produktu nie ma ograniczeń, LGD mają dowolność wyboru.</p>

10	<p>Czy wskaźnik „liczba utworzonych miejsc pracy” dotyczy „podejmowania” czy też „rozwoju”?</p>	<p>Wskaźnik „liczba utworzonych miejsc pracy” nie jest przypisany do konkretnego zakresu wsparcia. Jednocześnie w żadnym zakresie wsparcia nie określono warunku udzielenia wsparcia w postaci zobowiązania do utworzenia miejsc pracy. Tym samym wskaźnik R.37 może być stosowany przede wszystkim w podzakresie 1a „podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne” (samozatrudnienie). Potencjalnie wskaźnik może być zastosowany również w podzakresie 1b „rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej”, lecz z założeniem, że nie każda operacja będzie powodowała zwiększenie wartości tego wskaźnika. Możliwe jest jednocześnie stosowanie wskaźnika R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej lub R.42 Promowanie włączenia społecznego.</p>
11	<p>Mamy pytanie o operacje dot. tworzenia gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych i gospodarstw opiekuńczych - czy we wszystkich tych przypadkach obowiązkowym jest wskaźnik rezultatu R37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR. Jednostka miary: liczba utworzonych miejsc pracy.</p>	<p>MRiRW nie rekomenduje stosowania wskaźnika R.37 w przypadku, operacji w zakresie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, dla których bardziej odpowiednim wskaźnikiem jest R.39 „Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR”. Jak nazwa wskazuje, jednostką miary tego wskaźnika jest liczba przedsiębiorstw, natomiast jej celem jest ilościowe określenie wsparcia WPR dla MŚP, a w szczególności liczby przedsiębiorstw gospodarki wiejskiej (z wyłączeniem wsparcia dla rolnictwa, tj. podstawowej produkcji rolnej), w tym przedsiębiorstw biogospodarki, rozwiniętych dzięki wsparciu WPR. Wskaźnik ten nie jest ograniczony do nowo powstałych przedsiębiorstw. Obok wskaźnika R.39 możliwe jest jednocześnie stosowanie wskaźnika R.42 promowanie włączenia społecznego.</p>
12	<p>Czy poza wskaźnikami rezultatu obowiązkowymi wskazanymi w ramach PS WPR możemy dobrać własne wskaźniki rezultatu tam nie wymienione? (Czy obowiązkowe jest zastosowanie literalnie wskaźników z listy WPR? Czy tylko te wskaźniki należy wybrać i zastosować w przypadku przedsięwzięć finansowanych z WPR?)</p>	<p>Wskaźniki rezultatu dla interwencji LEADER zostały określone w PS WPR. Nie ma możliwości użycia innych wskaźników rezultatu. Wskaźniki należy wybrać spośród umieszczonych na liście.</p>
13	<p>Czy planując w LSR projekty partnerskie na etapie złożenia dokumentacji konkursowej mamy załączać deklaracje lub umowy partnerskie o planowanych wspólnych projektach?</p>	<p>Nie trzeba załączać deklaracji lub umowy partnerskiej o planowanych projektach w partnerstwie.</p>
14	<p>Załącznik C do formularza wniosku kolumna 6 „Doświadczenie w realizacji projektów w partnerstwie” – w jaki sposób należy udokumentować doświadczenie i czy dopuszczalne są projekty z partnerami spoza UE ?</p>	<p>Tak, dopuszczalne są projekty z partnerami spoza UE. Doświadczenie takie powinno być potwierdzone dokumentem na podstawie którego jednoznacznie można stwierdzić, że taki projekt w partnerstwie został zrealizowany.</p>

15	<p>Prośba o wyjaśnienie podstawy zawarcia w Załączniku nr 6 do Regulaminu Konkursu - Karcie oceny wniosku, zakładka B2 Warunki dostępu zapisu „LSR zawiera w szczególności informacje dotyczące:</p> <p>1) przebiegu przeprowadzenia konsultacji LSR ze społecznością lokalną, 2) wykorzystania co najmniej 3 partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR, 3) dokonania analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji, 4) wykorzystania danych z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR do jej opracowania.”</p> <p>Pragnę zwrócić uwagę, że ani w Załączniku nr 2 w pkt. 2, ani w Załączniku nr 3 w części poświęconej wymaganiom dla rozdziału III LSR nie wskazano o obowiązku zastosowania „3 partycypacyjnych metod na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR”</p>	<p>W trakcie projektowania i uzgodnień dokumentacji konkursowej na wybór zniesiono obligatoryjne wykorzystanie co najmniej 3 partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR. Słowa „co najmniej 3” zastąpione zostały słowami „adekwatnych do potrzeb”. W zał. nr 6 Karta oceny wniosku do Regulaminu konkursu, w zakładce B2 Warunki dostępu omyłkowo pozostała jednak treść: „LSR zawiera w szczególności informacje dotyczące: (...)”</p> <p>2) wykorzystania co najmniej 3 partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR, (...)”</p> <p>przez co nastąpiła rozbieżność z wprowadzonymi zmianami w pozostałych załącznikach do Regulaminu konkursu. W związku z powyższym, nie należy traktować wymogu dotyczącego co najmniej 3 partycypacyjnych metod konsultacji za konieczny do spełnienia przez LGD. Dla spełnienia warunku dostępu wystarczające będzie zastosowanie przez LGD jednej, adekwatnej do potrzeb, partycypacyjnej metody konsultacji.</p>
16	<p>Na jaki moment ekspert będzie oceniał warunki dostępu wynikające z zapisów statutu - na moment uchwalenia zmian przez WZC czy też dokonania wpisu zmian statutu w KRS?</p>	<p>Warunki dostępu oceniane są w trakcie trwania konkursu na wybór LSR przez ZW, natomiast ekspert ocenia LSR pod kątem spełnienia kryteriów wyboru. Jeżeli do wniosku o wybór LSR zostanie dołączone potwierdzenie złożenia wniosku o zmianę w KRS wraz z kopią tego wniosku ekspert będzie mógł uwzględnić informacje z tego wniosku.</p>
17	<p>Zgodnie z informacją GUS opublikowaną w dniu 27.10.2022 r. - od roku 2020 bazą wyjściową bilansu stanu i struktury ludności są wyniki NSP 2021. Powyższa sytuacja spowodowała, że w wielu LGD nastąpiła zmiana (często zmniejszenie), liczby ludności obszaru planowanego do objęcia LSR. Rozumiemy jednak, że nadal zgodnie z zapisami pkt 2 warunek zostanie spełniony.</p>	<p>Ocena warunku dostępu dotyczącego liczby mieszkańców będzie odbywać na podstawie art. 5 ust. 4 ustawy RLKS, tj. na podstawie aktualnych danych GUS. Ponadto zgodnie z art. 5 ust. 5 ustawy RLKS warunek, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy dot. liczby mieszkańców, uznaje się za spełniony także, jeżeli wnioskodawca jest stroną umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR, zawartej przed dniem 1 stycznia 2021 r., ale nie wcześniej niż dnia 1 stycznia 2016 r., a obszar objęty planowaną LSR jest tożsamy z obszarem objętym LSR i ta LSR stanowi załącznik do umowy ramowej.</p>
18	<p>Czy wskaźnik R.42 Promowanie włączenia społecznego odnosi się również do wspierania rozwoju małych gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki oraz zagród edukacyjnych?</p>	<p>Wskaźnik R.42 Promowanie włączenia społecznego odnosi się do wszystkich zakresów wsparcia, które skierowane są do seniorów, ludzi młodych oraz grup osób w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR. Katalog grup osób w niekorzystnej sytuacji został określony w PS WPR. W tym katalogu znajdują się: osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie, kobiety, migranci, rolnicy z małych gospodarstw i osoby poszukujące zatrudnienia.</p> <p>Mając powyższe na uwadze wskaźnik R.42 można zastosować również dla operacji planowanych w zakresie wsparcia 2. rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw. Ponadto, do tego zakresu wsparcia można również zastosować równolegle inne wskaźniki np. R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej.</p>

19

**Obecnie nie ma obowiązku zatrudniania pracownika w zakresie rozwijania pozarolniczej działalności gospodarczej, stąd LGD proszą o informację czy zamiast wskaźnika R.37 możliwe jest zastosowanie wskaźnika rezultatu R.39 w brzmieniu "Liczba przedsiębiorstw wiejskich, w tym przedsiębiorstw biogospodarki rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR"?
Ponieważ przedsiębiorstwo rolne to zupełnie coś innego niż przedsiębiorstwo wiejskie.**

Tak, możliwe jest zastosowanie wskaźnika rezultatu R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej w zakresie 1b rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Zgodnie z „informacją dodatkową – Katalog obowiązkowych wskaźników rezultatu PS WPR” zamieszczoną na stronie MRiRW – wskaźnik ten ma na celu określenie ilościowe wsparcia WPR dla MŚP, a w szczególności liczby przedsiębiorstw gospodarki wiejskiej (z wyłączeniem wsparcia dla rolnictwa, tj. podstawowej produkcji rolnej), w tym przedsiębiorstw biogospodarki, rozwiniętych dzięki wsparciu WPR. Wskaźnik ten nie jest ograniczony do nowo powstałych przedsiębiorstw.
Ponadto, możliwe jest jednoczesne stosowanie w ww. zakresie wskaźnika R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich (z założeniem, że nie każda operacja będzie powodowała zwiększenie wartości tego wskaźnika) lub R.42 Promowanie włączenia społecznego.

Warunki dostępu (zał. nr 2)

1	<p>Czy w związku z wymaganiami dotyczącymi tworzenia i funkcjonowania LGD musi pozmienić zapisy w statucie i wpisać podstawy prawne do nowego okresu? I jak powinny wyglądać zapisy statutu wobec trwającego jeszcze okresu 2014-2020 i wydłużonego PROW?</p>	<p>Art. 4 ust 3 pkt 4 ustawy RLKS wyraźnie stanowi, że LGD, oprócz organów wymaganych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, jest obowiązana posiadać organ, do którego właściwości należy:</p> <ul style="list-style-type: none">a) wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 rozporządzenia 2021/1060, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR, orazb) ustalenie kwoty wsparcia <p>– zgodnie z art. 33 ust. 3 lit. d rozporządzenia 2021/1060, zwany dalej „radą”, chyba że w statucie LGD przewidziano, że zadania te należą do właściwości zarządu.</p> <p>Obecne brzmienie art. 4 ustawy RLKS zostało ustalone na podstawie ustawy o PS WPR 2023-2027. Jednocześnie art. 161 ustawy nakazuje stosować ustawę RLKS w brzmieniu dotychczasowym do realizacji LSR w ramach poprzedniego okresu programowania. Zmiana art. 4 (dokonana na podstawie ustawy o PS WPR 2023-2027) miała jedynie wymiar porządkowy i wiązała się z wykreśleniem przepisów rozporządzenia 1303/2013.</p> <p>Mając powyższe na uwadze, w statucie LGD powinny się znaleźć podstawy prawne odnoszące się do przepisów, na podstawie których LGD funkcjonują i spełniają wymagania określone w tym punkcie. Tym samym bieżący statut powinien zostać zaktualizowany, jednak proponuje się używanie określeń pojemnych, elastycznych tak, aby statut po zmianie obejmował podstawy prawne wynikające zarówno z rozporządzenia 1303/2013 jak i rozporządzenia 2021/1060. Można to osiągnąć nie wskazując wprost nazw ustaw lecz pisać o przepisach krajowych dot. RLKS.</p>
2	<p>Czy prawidłowym będzie przyjęcie osobnych regulaminów dla okresu 2014-2020 oraz 2021-2027?</p>	<p>Regulamin pracy organu decyzyjnego powinien być jeden, jednak możliwy jest podział rady na zespoły, które będą dostosowane do przepisów prawa obowiązującego odpowiednio do zadań LGD w danym okresie programowania.</p>
3	<p>Co to oznacza, że żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje? Dzisiaj mamy zapis wynikający z 1303/2013 „ani władze publiczne- określone zgodnie z przepisami krajowymi- ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu” Jak powinno być zatem w przyszłym okresie? W jaki sposób to kryterium będzie analizowane, że zostało spełnione? Czy tutaj powinniśmy zachować jakieś odpowiednie proporcje- są jakieś ograniczenia procentowe?</p>	<p>Skład organu decyzyjnego - ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie mogą mieć więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez organ decyzyjny. Zapewnienie braku dominacji pojedynczej grupy interesu powinno być analizowane w kontekście konkretnej LSR, jej celów, przedsięwzięć i grup docelowych oraz uwzględniać powiązania branżowe. Np. w składzie organu decyzyjnego nie może być ponad 49% praw głosu należących do grupy producentów i przetwórców mleka czy organizacji zrzeszających niepełnosprawnych.</p> <p>Dodatkowo odpowiedni parytet musi być zachowany każdorazowo na etapie głosowania.</p>

4	<p>Analizujemy całe składy Rady- gdzie przypisać przysłowiowego softysa, który w Radzie reprezentuje lokalne stowarzyszenie rozwoju sołectwa i od tego sektora otrzymał mandat do reprezentacji w LGD. Już na etapie składu Rady mamy go przypisać do 2 sektorów/grup interesu?</p>	<p>Potwierdzeniem reprezentowania danej grupy interesu sektorów nie jest oświadczenie czy deklaracja. W celu prawidłowego przyporządkowania członków rady do grup interesu należy przyjąć metodę kolejnych wykluczeń, tzn. jeżeli istnieją przesłanki potwierdzające, iż członek rady jest reprezentantem grupy interesu sektora publicznego, to nie należy go traktować jako przedstawiciela innych grup. Jeżeli natomiast takich przesłanek nie stwierdzono, należy zbadać przesłanki na potwierdzenie reprezentacji grupy interesu sektora gospodarczego. Jeżeli nie wystąpiły przesłanki w tym zakresie, należy członka rady uznać jako reprezentanta grupy interesu sektora społecznego. W zał. A do wniosku o wybór LSR należy wskazać cały skład rady. W kolumnie 4 należy wybrać z listy rozwijalnej jedną z opcji grup interesów sektora (publicznego, gospodarczego, społecznego). Ewentualna przynależność danej osoby do innych grup interesów zdiagnozowanych na obszarze LSR wykazujemy w kolumnie 5 załącznika A do wniosku o wybór LSR.</p>
5	<p>Rozszerzenie wymogu UE art. 31 Rozporządzenia 2021/1060, o zapis z każdej gminy oraz po min.1 przedstawicielu odnośnie grupy interesu z każdej gminy – w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej wiele lokalnych przedsiębiorstw ulega likwidacji z dnia na dzień... Co jeśli w trakcie realizacji LSR warunek przestanie być spełniany z powodu np. upadłości przedsiębiorcy czy rozwiązania stowarzyszenia? Umowa ramowa będzie rozwiązana?</p>	<p>Niespełnienie warunku dot. przedstawiciela lokalnych grup interesów społeczno- gospodarczych reprezentujących interesy poszczególnych sektorów z każdej gminy przez np. upadłość przedsiębiorcy w trakcie realizacji LSR, nie skutkuje rozwiązaniem umowy ramowej. W takim przypadku należy uzupełnić skład LGD o brakującego przedstawiciela.</p>
6	<p>Obecnie w statutach wielu LGD ale również deklaracjach członkowskich zapisy odnoszą się do sektora: publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańców. Czy taki zapis= niespełnienie warunku?</p>	<p>Zgodnie z zał. nr 2 do Regulaminu konkursu na wybór LSR mieszkańcy są zaliczani do sektora społecznego. Posługiwanie się ww. określeniami jest nieprecyzyjne zatem LGD powinny dążyć do wprowadzenia korekt w swoich statutach, jednak jeżeli z innych informacji w statucie będzie wynikało spełnienie wymagań wynikających z obowiązujących przepisów prawa nieścisłość ta nie będzie stanowiła podstawy do stwierdzenia niespełnienia warunków dostępu. Należy przy tym zauważyć, że przyporządkowanie poszczególnych członków LGD do odpowiedniej grupy interesów następuje w załączniku D do wniosku o wybór LSR. W załączniku tym nie ma obowiązku wykazywać wszystkich członków LGD. Wystarczy wykazać po 1 członku z każdej gminy w każdym sektorze, pamiętając, że jeden członek może być reprezentantem tylko jednego sektora.</p>
7	<p>Czy w załączniku D do wniosku o wybór LSR wymóg 1 członka z każdej gminy dotyczy również grup interesów „inne”?</p>	<p>W załączniku D do wniosku o wybór LSR należy obowiązkowo wykazać po 1 członku z każdej gminy w grupach interesu sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. W innych zdiagnozowanych grupach interesu można wykazać w poszczególnych gminach członków jeśli tacy są, jednak nie jest to obowiązkowe.</p>

8	<p>Ponadto w sytuacji gdy mieszkańców mamy wskazanych jako grupę interesu sektora społecznego to w odniesieniu do Rady LGD, gdzie w zasadzie większość (a w wielu przypadkach 100%) członków Rady LGD, jest jednocześnie mieszkańcem obszaru LSR należy uznać, że cała Rada stanowi grupę interesu co=niepełnieniu warunku nr 3.</p>	<p>Przepisy dotyczące grup interesu mają na celu zapewnienie, iż każda z grup interesu zdiagnozowana na obszarze objętym LSR (nie tylko grup interesu trzech sektorów) będzie w LGD reprezentowana i będzie miała zapewniony udział w procesie podejmowania decyzji. Wyłanianie grupy obejmującej wszystkich mieszkańców obszaru w tym kontekście nie ma zatem uzasadnienia.</p>
9	<p>Czy wobec przyjętych w warunku 4 założeń LGD powinno badać grupy interesu na poziomie zarówno składu członków jak i każdego WZC? Czy takie mechanizmy powinny być w statutach?</p>	<p>Mając na uwadze konieczność zapewnienia inkluzywności LGD oraz krajowe uwarunkowania prawne dotyczące formy działalności LGD – tj. stowarzyszenia, którego najwyższą władzą jest walne zebranie członków, badanie parytetów przedstawicieli poszczególnych grup interesów w organach innych niż rada nie będzie weryfikowane.</p> <p>Jednocześnie LGD powinna badać grupy interesu na poziomie składu rady rozumianej jako całe gremium, o którym mowa w ustawie RLKS i rozporządzeniu 2021/1060. Oznacza to, że w zał. A do wniosku o wybór LSR należy wskazać cały skład rady i na podstawie tego składu badać czy grupa interesów sektora publicznego nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.</p>
10	<p>Czy podobnie jak obecnie w przypadku sektora/grupy interesu sektora publicznego (zwłaszcza jeśli chodzi o Radę LGD) powinniśmy do niego zaliczać osoby zatrudnione na stanowiskach kierowniczych w jsfp?</p>	<p>Zgodnie ze wskazówkami z załącznika nr 2 do Regulaminu konkursu na wybór LSR.</p>
11	<p>Organizacje społeczno-zawodowe rolników, w tym koła gospodyń wiejskich- czy mamy tutaj na myśli tylko KGW zarejestrowane w ARiMR czy wszystkie inne np. zarejestrowane w KRS? Co z KGW nie wykazanymi w żadnej ewidencji?</p>	<p>Ustawa z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników (Dz. U. z 2022 r. poz. 281) przewiduje różnorodne organizacje rolników. KGW obecnie prowadzą działalność na podstawie różnorodnych rozwiązań prawnych, jednak wszystkie są organizacjami pozarządowymi. Niektóre z nich są samodzielnymi osobami prawnymi zarejestrowanymi w KRS albo w rejestrze prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ale prawdopodobnie mogą jeszcze istnieć też takie KGW, które stanowią jednostkę organizacyjną kółek rolniczych (choć nie ma już podstawy prawnej do utworzenia takich nowych KGW). KGW nieposiadające osobowości prawnej, a będące jednostką organizacyjną innej organizacji, mogą być reprezentowane przez tę organizację.</p>
12	<p>Inne dobrowolne zrzeszenia i ruchy obywatelskie- czy członkiem LGD mogą być zatem takie podmioty jak kluby seniora, koło emerytów, rada rodziców, miłośnicy dwóch kółek, etc.- co ma regulować ich członkostwo w LGD?</p>	<p>W opinii MRiRW członkiem stowarzyszenia jakim jest LGD mogą być osoby fizyczne jak i osoby prawne. W związku z tym aby zostać członkiem LGD organizacja taka powinna posiadać osobowość prawną. Tym niemniej, mając na uwadze cele i charakter działalności LGD, należy rozważyć współpracę LGD z podmiotami nieposiadającymi osobowości prawnej lub grupą interesu osób fizycznych będących członkami LGD.</p>

13	<p>Jak rozumieć zapis: przy założeniu minimalizacji wydatków na gadżety reklamowe oraz publikacji wymagających druku- kiedy warunek będzie spełniony?</p>	<p>Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej, szczególnie w ramach EFS+, należy unikać wydatków na gadżety reklamowe oraz publikacji wymagających druku. Mając jednak na uwadze specyfikę podejścia LEADER, w szczególności specyfikę grupy interesariuszy (odbiorców) działań LGD w zakresie aktywizacji np. seniorów lub osoby wykluczone cyfrowo (bez dostępu do internetu lub urządzeń cyfrowych) należy przewidzieć wydatki tego typu tylko w wyjątkowych okolicznościach, tzn. tylko wtedy gdy nie jest możliwe dotarcie z odpowiednim przesłaniem do odbiorców w inny sposób. Oznacza to, że każdy planowany wydatek tego typu będzie wymagał gruntowanego uzasadnienia.</p>
14	<p>Co oznaczają udokumentowane przygotowania LSR w sposób partycypacyjny? Kiedy warunek zostanie spełniony? Jakie dokumenty należy zgromadzić? Załącznik nr 3 nie zawiera szczegółowych informacji w tym zakresie: czy wystarczy np. lista obecności, informacja ze strony www, że prowadzona była ankieta internetowa, czy potrzebny jest jakiś dodatkowy dokument?</p>	<p>Udokumentowanie przygotowania LSR w sposób partycypacyjny należy wykonać za pomocą rozdziału w dokumentacji LSR poświęconemu informacjom o partycypacji grup istotnych z punktu widzenia realizacji LSR. Należy opisać sposób w jaki powyższe grupy zostały zaangażowane, jakie metody zostały wykorzystane, jak wyglądały konsultacje.</p> <p>Opisując rozwiązania przyjęte w poszczególnych częściach strategii należy każdorazowo w odpowiednim rozdziale LSR przedstawiać skutki i wyniki zastosowanych przez LGD partycypacyjnych metod tworzenia strategii, które wykorzystano do ich opracowania. W tej części należy wykazać jak LGD będą motywować i umożliwiać prawdziwy udział lokalnej społeczności – samo informowanie mieszkańców, że mogą brać udział w rozwijaniu LSR i prezentowanie ofert finansowania dla regionu to za mało. Należy wykazać, że proces jest tak otwarty, jak to tylko możliwe oraz przewidzieć alternatywne kanały komunikacji aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych, np. młodzieży i osób starszych, którzy mogą mieć problem z podróżowaniem, lub osób z ograniczeniem czasowym np. młodych rodziców, itp.</p> <p>W związku z powyższym w niniejszym rozdziale powinno się scharakteryzować metody, jakich użyto dla zapewnienia oddolnego charakteru LSR. Opisując powyższe metody należy przedstawić także uzasadnienie ich zastosowania wraz z dokumentami potwierdzającymi takimi jak, ankiety, ogłoszenia itp. Nie należy załączać do wniosku wszystkich otrzymanych dokumentów, odpowiedzi na ankiety (jednak trzeba je zachować na wypadek ewentualnej kontroli na miejscu prowadzonej w biurze LGD). Należy natomiast zamieścić podsumowanie dot. wymiany informacji, wnioski, decyzje kierunkowe, rozstrzygnięcia podjęte na bazie tych informacji oraz ich wpływ na kształt LSR.</p>
15	<p>Co oznacza wykorzystanie adekwatnych do potrzeb partycypacyjnych metod konsultacji na każdym etapie prac nad opracowaniem LSR- kluczowy etap...? Kiedy warunek będzie spełniony?</p>	<p>LSR powinien zostać przygotowany w sposób partycypacyjny. Wynika to z art. 32 ust. 1 lit. b rozporządzenia 2021/1060, co ma swoje odzwierciedlenie w załączniku nr 3 do Regulaminu konkursu na wybór LSR. W części dotyczącej rozdziału III LSR wskazane są wymagania jakie należy spełnić, aby LSR miał partycypacyjny charakter.</p> <p>Partycypacyjne metody konsultacji muszą być dostosowane do grup odbiorców do których kierowane są konsultowane dokumenty. Nie można np. planować konsultacji w formie elektronicznej do grup wykluczonych cyfrowo, gdyż przekaz ze swej natury nie będzie skuteczny a sednem konsultacji jest poznanie opinii podmiotów, do których są kierowane. W tym celu należy przeanalizować grupy odbiorców i dobrać do ich możliwości adekwatne kanały komunikacji np. lokalną prasę, tablice ogłoszeń, ogłoszenia parafialne z informacją gdzie znaleźć dokumenty podlegające konsultacjom itp. chyba, że nie stwierdzono żadnych ograniczeń w przekazie za pośrednictwem internetu, w tym mediów społecznościowych itp.</p>

16	<p>Kiedy mówimy o ograniczeniu na nowych członków-większość naszych statutów w przypadku przystąpienia do LGD osób fizycznych zawiera wymóg rekomendacji lokalnego środowiska np. innych osób fizycznych, członków, zwyczajnych, inne rozwiązania – czy takie zapisy już należy traktować jako ograniczenie?</p>	<p>Wymogu rekomendacji w przypadku przystąpienia do LGD osób fizycznych nie należy traktować jako ograniczenia. W przypadku osób fizycznych nie ma możliwości weryfikacji celu działania takiej osoby poza jej deklaracją. Tym samym uzasadnione wydaje się wprowadzenie mechanizmu rekomendacji lokalnego środowiska względem nowych członków LGD, przy jednoczesnym zastrzeżeniu, iż warunki przyjęcia nowych członków nie mogą być dyskryminujące.</p>
17	<p>PS WPR definiuje osoby w niekorzystnej sytuacji jako: osoby z niepełnosprawnościami, kobiety, migrantów, rolników niskotowarowych, lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR. Czy są/będą jakieś ograniczenia w powyższym zakresie w ramach FEW (EFS+)?</p>	<p>Wymienione grupy osób w niekorzystnej sytuacji to zamknięty katalog. Oznacza to, że LGD w zakresie PS WPR nie mogą definiować innych grup. Poszczególne grupy mogą zostać zawarte w LSR o ile wynika to z potrzeb zdiagnozowanych na obszarze objętym tym LSR. Zgodnie z PS WPR, w celu właściwego ukierunkowania pomocy rekomenduje się zastosowanie przez LGD przynajmniej części z kryteriów wyboru premiujących w szczególności operacje dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji.</p> <p>W kwestii dotyczącej definiowania osób w niekorzystnej sytuacji w ramach FEW należy zwrócić się do Ministerstwa Funduszy i Rozwoju Regionalnego jako instytucji właściwej ds. polityki regionalnej.</p>
18	<p>Czy w odniesieniu do PS WPR zapisy planu wskazujące grupy w niekorzystnej sytuacji należy traktować jako katalog zamknięty? Czy grupą taką mogą być np. przedsiębiorcy?</p>	<p>PS WPR wskazuje grupy w niekorzystnej sytuacji. Jest to katalog zamknięty zatem przedsiębiorcy nie należą do grupy w niekorzystnej sytuacji.</p>
19	<p>W LSR przewidziano działania integracyjno-aktywizujące kierowane do społeczności lokalnej, które potwierdzają inkluzywny charakter działalności LGD. Co tutaj mamy na myśli integracja kogo z kim? (LGD z lokalną społecznością, jakieś konkretne przykłady, grupy)? Czy działania integracyjno-aktywizujące mamy rozumieć jako działania w ramach Planu Komunikacji?</p>	<p>W kwestii działań integracyjno – aktywizujących kierowanych do społeczności lokalnych należy rozumieć działania, które będą poszerzać i pogłębiać zaangażowanie lokalnej społeczności we wdrażanie LSR.</p> <p>Działania integracyjno-aktywizujące mają być kierowane do społeczności lokalnej a ich cele mogą być różnorodne: mogą integrować członków społeczności ze sobą (przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu), mogą zachęcać do współpracy z LGD, do zaangażowania w projekty realizowane przez LGD w roli uczestników, wspierać osoby w powrocie na rynek pracy itp. Zaangażowanie członków społeczności w jej życie społeczne z pewnością przełoży się także w zaangażowanie we wdrażanie LSR.</p>

<p>20</p>	<p>Jak powinny wyglądać zapisy statutu wobec trwającego jeszcze okresu 2014-2020 i wydłużonego PROW?</p>	<p>LGD działają jako stowarzyszenia posiadające osobowość prawną i spełniają wymagania określone w art. 4 ustawy RLKS. Ponadto podstawą działania LGD jest statut wraz z ustawą Prawo o stowarzyszeniach. Powyższe dokumenty wyznaczają granice, na której stowarzyszenie opiera swoją aktywność. Wszelkie działania, prowadzone przez LGD muszą być zatem zgodne także ze statutem (muszą z niego wynikać) i nie mogą mu zaprzeczać.</p> <p>MRiRW nie jest właściwe do opracowywania treści statutu dla LGD. LGD - jako partnerstwo terytorialne, powstałe jako oddolna inicjatywa, zrzeszająca przedstawicieli lokalnych podmiotów z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego oraz mieszkańców działających na rzecz lokalnej społeczności - posiadają odrębną formę prawną i tym samym nie są instytucjami podległymi i nadzorowanymi przez MRiRW.</p> <p>Należy jednak zauważyć, że statut LGD nie może rażąco i trwale naruszać zasad konstytucyjnych tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ równości praw obywateli, ➤ samorządności stowarzyszenia, ➤ różności członków stowarzyszenia, ➤ demokracji wewnętrznej. <p>Jednocześnie statut musi w pewien sposób regulować działalność LGD pod kątem jej zadań w obu okresach programowania.</p>
<p>21</p>	<p>Co to oznacza, że żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru?</p>	<p>Przepis art. 33 ust. 3 lit b rozporządzenia 2021/1060 stanowi wytyczne dot. jakości tworzonych przez LGD procedur oraz kryteriów wyboru operacji, które mają m.in. zapewnić by żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru. Analogiczny przepis art. 31 ust. 2 lit. b tego rozporządzenia reguluje proces podejmowania decyzji na poziomie LGD (nie tylko w organie jakim jest rada). Oznacza to, że w procesie podejmowania decyzji przez LGD lub jej organy, decyzje muszą być podejmowane w drodze konsensusu bez wskazywania roli decydującej jakiegokolwiek grupie członków LGD reprezentującej wspólne interesy. Podejście to jest wyróżniającą (wyjątkową) cechą podejścia RLKS względem innych instrumentów polityki terytorialnej, w których wiodącą rolę zarezerwowano dla podmiotów reprezentujących grupę partnerów sektora publicznego, w szczególności władzy samorządowej.</p> <p>Obecne podstawy prawne nie precyzują procentowego parytetu. Zgodnie z art. 31 ust. 2 lit. b rozporządzenia 2021/1060, Państwo członkowskie zapewnia, aby RLKS był kierowany przez LGD, w skład których wchodzi przedstawiciele publicznych i prywatnych lokalnych interesów społeczno-gospodarczych i w których żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Tym samym LGD musi zadbać, aby w radzie LGD ani grupa interesów sektora publicznego ani żadna zdiagnozowana grupa interesów (ujawniona w kol. 5) nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji. Nie będzie przeszkodą jeśli większość głosów będzie miał sektor gospodarczy lub społeczny bądź jednego z tych sektorów nie będzie wykazanego w radzie.</p>

<p>22</p>	<p>Czy w skład organu decyzyjnego LGD mogą wchodzić osoby/podmioty z nowych gmin członkowskich, dla których nie jest wdrażana strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2014-2020?</p>	<p>Art. 4 ustawy RLKS sam w sobie nie określa składu rady, a zawarte w tym przepisie odesłania do rozporządzenia 2021/1060 dotyczą jedynie kompetencji rady, nie zaś jej składu. Z przepisów ustawy RLKS ani z przepisów ustawy prawo o stowarzyszeniach nie wynika wprost obowiązek powoływania do organu decyzyjnego LGD osób będących członkami LGD zamieszkującymi/posiadającymi siedzibę na obszarze LSR.</p> <p>Należy jednak pamiętać o podstawowych założeniach metody LEADER, na których opiera się RLKS. Do tych założeń należą m.in. oddolność rozumiana jako udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii oraz terytorialność określająca granice danego i spójnego obszaru. Z tego względu, wydawać by się mogło, że nie jest pożądanym, aby wyboru operacji w ramach LSR na lata 2014-2020 dokonywały osoby/podmioty z poza obszaru, na którym realizowana jest ta LSR. Niemniej jednak ustalenie składu rady należy do kompetencji LGD. Warto zauważyć, że możliwe jest przyjęcie rozwiązania, zgodnie z którym z grona członków rady wyłaniane mogą być zespoły osób, które wyznaczone byłyby do realizacji zadań w zakresie dokonania wyboru operacji w odniesieniu do danego okresu programowania.</p>
<p>23</p>	<p>Czy wniosek o wybór lokalnej grupy działania, która dostosowała zapisy statutu do obowiązujących warunków wyboru, a której zmieniony statut na dzień zakończenia oceny warunków wyboru nie został zatwierdzony przez sąd rejestrowy, może być przekazany pod obrady komisji ds. wyboru LGD do realizacji LSR z zastrzeżeniem, że zmiana ta będzie musiała być zatwierdzona przez KRS do dnia zakończenia procesu wyboru LGD do realizacji LSR?</p>	<p>Nie wszystkie zmiany w dokumentach stanowiących podstawę działania LGD, które wymagają ujawnienia w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), wpływają na ocenę spełnienia warunków dostępu czy kryteriów wyboru w konkursie na wybór LSR. Przykładowo, zmiana składu zarządu, wymagająca dokonania stosownej aktualizacji i ujawnienia w KRS, ma znaczenie dla prawidłowego oznaczenia stron umowy ramowej, która będzie zawierana z daną LGD po zakończeniu konkursu na wybór LSR. Oznacza to, że ujawnienie w KRS zmian w tym zakresie nie jest niezbędne do oceny LSR w trakcie konkursu podczas oceny spełnienia warunków dostępu i kryteriów wyboru LSR.</p> <p>W przypadku dokonania przez LGD zmian w statucie, stosowny wniosek o zmianę danych w KRS powinien zostać złożony najpóźniej z dniem złożenia wniosku o wybór LSR, a wraz z wnioskiem o wybór LSR powinna zostać przedstawiona dokumentacja wskazująca na złożenie wniosku o zmianę danych w KRS oraz uchwała LGD zmieniająca jej statut. Moment ujawnienia zmian w KRS nie powinien ograniczać możliwości złożenia wniosku o wybór LSR i przeprowadzenia oceny spełnienia przez LGD warunków dostępu i kryteriów wyboru LSR, jednakże nie może być późniejszy niż wybór LSR. Podczas weryfikacji warunków dostępu dla danej LSR należy sprawdzić czy wprowadzone w statutach LGD zmiany zostały już ujawnione w KRS. Jeśli nie, to ocenę LSR należy przeprowadzić na podstawie przedstawionej przez LGD uchwały zmieniającej statut oraz treść samego nowego statutu. Jednocześnie w karcie oceny wniosku o wybór LSR należy sporządzić stosowną adnotację w tym zakresie. Należy powtórnie sprawdzić ujawnienie zmian w KRS na etapie oceny spełnienia kryteriów wyboru. Na liście wybranych LSR mogą znaleźć się wyłącznie te LSR, które spełniają warunki dostępu i kryteria wyboru, a spełnienie tych warunków i kryteriów musi znaleźć potwierdzenie w danych widniejących w KRS.</p>

24	Pytanie czy kobiety (grupa osób w niekorzystnej sytuacji) należy traktować również jako grupę interesu – przy założeniu, że Rada LGD składa się w większości z samych kobiet i może to wpłynąć na określenie parytetów? I czy należy je wpisywać w kolumnie 5 załącznika A do wniosku na wybór?	<p>LGD pełnią ważną rolę we wspieraniu włączenia społecznego, gdzie szczególny nacisk położony jest na potrzeby grup osób w niekorzystnej sytuacji, które są zdiagnozowane na obszarach objętych LSR. Zgodnie z § 1 pkt 8 Regulaminu konkursu na wybór LSR, przez grupę w niekorzystnej sytuacji należy rozumieć grupy społeczności lokalnej, będące w trudnej sytuacji, w tym osoby doświadczające ubóstwa, wykluczenia społecznego lub dyskryminacji w wielu wymiarach lub zagrożone takimi zjawiskami. Dodatkowo, na potrzeby wdrażania PS WPR, w ramach interwencji Leader, do grupy osób w niekorzystnej sytuacji zaliczono również m.in. kobiety.</p> <p>Inną kwestią jest natomiast określenie grup interesu. Zgodnie z § 1 pkt 7 Regulaminu konkursu na wybór LSR, grupa interesu to grupa jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści. Należy również zaznaczyć, że jej członkowie mają świadomość istnienia tych więzów.</p> <p>Mając powyższe na uwadze, nie należy utożsamiać grup osób w niekorzystnej sytuacji z grupą interesu. Kobiety ani mężczyźni nie stanowią grupy interesu, jeżeli nie wiąże ich wspólny interes lub korzyści. Sam fakt posiadania tej samej płci przez kilka osób nie jest przesłanką do uznania ich za grupę interesu. Tym samym nie powinno się wpisywać ich w kolumnie 5 załącznika A wniosku o wybór LSR jako grupy interesu.</p>
25	Czy członkowie rady sołectkiej i członkowie rady osiedlowej są przedstawicielami sektora publicznego czy społecznego?	<p>W zał. nr 2 Warunki dostępu – Regulaminu konkursu na wybór LSR do grupy interesu sektora publicznego należą m.in.: gmina, powiat, członek rady gminy, członek rady powiatu, sołtys oraz samorządowe jednostki organizacyjne gminy lub powiatu. Natomiast zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym gmina jako wspólnota samorządowa może tworzyć jednostki pomocnicze takie jak sołectwa, dzielnice, osiedla i inne. Nie należy traktować jednostki pomocniczej jak jednostki organizacyjnej gminy lub powiatu. W związku z powyższym członka rady sołectkiej i rady osiedlowej należy przyporządkować do grupy interesu sektora społecznego.</p>

Kryteria wyboru LSR (zał. nr 5)

1	<p>Czy w kryterium wyboru 2.1 będzie brany pod uwagę projekt grantowy LGD w ramach 11.1 oraz 7.1 RPO WK-P 2014-2020? Czy można tutaj wykazać projekty objęte grantem realizowane w ramach PG LGD?</p>	<p>W kryterium 2.1 wykazać można projekty grantowe realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego pod warunkiem, że ich celem nie było zaspokojenie potrzeb własnych organizacji. Punktowane są projekty/operacje, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do poprawy jakości życia społeczności lokalnej.</p> <p>W tym kryterium nie są brane pod uwagę projekty/operacje, na które wsparcie zostało uzyskane przez LGD w ramach działania 19 PROW 2014-2020.</p>
2	<p>2.2 Doświadczenie w realizacji projektów w partnerstwie – rozumiemy, że skoro tutaj nie ma wyłączenia dot. Działania 19 PROW 2014-2020 możemy wykazać projekty współpracy w ramach 19.3?</p>	<p>Tak.</p>
3	<p>Włączenie seniorów poprzez członkostwo w Zarządzie – wątpliwości takie jak przy włączaniu ludzi młodych do 25 roku życia.</p>	<p>Rekomendujemy by jak w przypadku osób młodych do 25 roku życia angażować w funkcjonowanie LGD seniorów poprzez ich włączanie do Zarządu.</p>
4	<p>Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR Czy kryterium dotyczy działań planowanych/możliwych do realizacji tylko przez LGD czy też przez podmioty z obszaru LSR? Czy to jest kryterium deklaratywne? Co jeśli nie uda się pozyskać środków z innych źródeł? Czy te dodatkowe działania powinny posiadać swoje wskaźniki?</p>	<p>Przez dywersyfikację źródeł finansowania LSR rozumiemy poszukiwanie źródeł finansowania innych niż te dostępne w ramach RLKS (bezpośredniego), tzn. w przypadku LSR monofunduszowej to dodatkowym źródłem będzie EFS+ lub EFRR, natomiast w LSR wielofunduszowej np. fundusz Norweski, czyli środki nie gwarantowane umową ramową.</p> <p>Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR dotyczy działań realizowanych przez LGD jak również przez inne podmioty z obszaru LSR. Deklaracja dywersyfikacji źródeł finansowania musi być uzasadniona stwierdzonymi potrzebami, zakresem wsparcia wskazanym w LSR.</p> <p>Kryterium dotyczące korzystania z innych źródeł finansowania LSR jest oczywiście deklaratywne. Jednak dodatkowe źródło finansowania zaplanowanych do wykonania przedsięwzięć/projektów/operacji musi być wiarygodne, realistyczne, prawdopodobne, dlatego konieczne jest precyzyjne wskazanie odpowiednio: funduszu, programu, komponentu, działania itp. dostępnego w okresie realizacji LSR.</p> <p>Każdy cel/ przedsięwzięcie/projekt/operacja wymaga określenia czy został osiągnięty, tym samym wymaga wskaźnikowania. Wiele zależy od tego na co dodatkowe środki są przeznaczone – w przypadku odrębnego celu LSR warto rozważyć zastosowanie wskaźników rezultatu, natomiast w przypadku przedsięwzięcia/projektu/operacji należy określić wskaźnik produktu, przy czym wartości tych wskaźników nie powinny być uwidaczniane w tabelach stanowiących załączniki do umowy ramowej, gdyż umowa ta obejmuje tylko środki i planowane efekty w ramach RLKS (bezpośredniego).</p>

5	<p>Kryterium 5- Czy w LSR- rozdział II, należy odnieść się do każdego z tych kryteriów?</p>	<p>Jeżeli informacje dostępne w ogólnodostępnych bazach danych wskazanych w kryteriach jako źródła informacji do oceny danego kryterium tego wymagają należy zamieścić odpowiednia informację. W przeciwnym razie nie jest to niezbędne, choć LGD powinna przeprowadzić ocenę obszaru przy użyciu kryteriów społeczno-gospodarczych aby przeanalizować stan obszaru objętego LSR zobrazowany ogólnodostępnymi danymi statystycznymi. Ponadto zawarcie takich danych w LSR jest uzasadnione, gdyż dane statystyczne w sposób obiektywny wskazują na lokalne problemy/tendencje społeczne, w tym demograficzne oraz charakter obszaru np. pod względem ograniczeń w rozwoju przedsiębiorczości (przemysłu) w sytuacji dużego zalesienia lub znacznego udziału w powierzchni obszaru objętego LSR obszarów objętych formami ochrony przyrody.</p>
6	<p>Jak należy rozumieć zapis dotyczący innowacyjności LSR (kryterium1-2) - „stopień innowacyjności zmian jest <u>pozorny</u>”? Zgodnie z zapisami Planu Strategicznego WPR innowacyjność powinna być rozumiana bardzo wszechstronnie z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru (kontekst lokalny) i powinna być wdrażana w skali lokalnej. Czy w związku z tym LGD powinna przedłożyć dowody zaplanowanej w LSR innowacji? Jakimi kryteriami będzie się posługiwał ekspert nieznający danego obszaru oceniający LSR?</p>	<p>Innowacyjność – zgodnie z podstawowym poradnikiem „Podejście LEADER” innowacyjność należy rozumieć w szerokim znaczeniu tego słowa. Może ona oznaczać wprowadzanie nowego produktu, nowego procesu, nowej organizacji lub nowego rynku. Cele i przedsięwzięcia zapisane w LSR powinny wynikać ze zidentyfikowanych potrzeb, jak również szans rozwojowych danego obszaru. Rozwój każdego obszaru odbywa się w warunkach określonej konkurencyjności ze strony innych obszarów, dlatego innowacyjne rozwiązania zaproponowane w LSR, mogą stanowić rodzaj dodatkowej szansy dla rozwoju danego obszaru.</p> <p>Zaleca się poszukiwanie celów i przedsięwzięć opartych o lokalne zasoby – ich wykorzystanie spowoduje, że przyjęte rozwiązania będą innowacyjne, w zależności od tego na ile te zasoby są unikalne i charakterystyczne tylko na danym obszarze. Mogą to być zasoby przyrodnicze, kulturowe, w tym związane z lokalnym dziedzictwem kulinarnym, tradycje rzemieślnicze, lokalne opowieści i legendy, wydarzenia historyczne, wybitne postacie związane z danym obszarem poprzez miejsce urodzenia czy pobytu. Innowacyjne może być ich nietypowe, niestandardowe wykorzystanie czy promocja.</p> <p>LGD powinna przeprowadzić analizę rozwoju danego obszaru pod względem innowacyjności. Zarówno jej wprowadzania jaki i zapotrzebowania na danym terenie.</p> <p>Ekspert będzie oceniał przedstawiony problem i potrzebę na danym terytorium oraz jego innowacyjne rozwiązanie.</p>
7	<p>Czy projekty realizowane w partnerstwie przez podmioty z obszaru objętego LSR (kryterium 1.9) to projekty partnerskie (obecne projekty współpracy)? Czy kryterium 1.5 dotyczy tych samych projektów, które zostały ujęte w kryterium nr 1.9?</p>	<p>W nowym okresie programowania rozróżniamy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Operacje w partnerstwie - partnerów z obszaru jednej LSR, 2. Projekty partnerskie: <ol style="list-style-type: none"> a. partnerów z obszarów różnych LSR z Polski b. międzynarodowe <p>W PS WPR zmieniła się rola samej LGD. Teraz LGD wybiera i wspiera operacje w partnerstwie i projekty partnerskie realizowane przez inne podmioty. LGD nie będzie mogła realizować ani operacji</p>

		<p>w partnerstwie ani projektów partnerskich, tak jak to miało miejsce w przypadku realizacji poddziałania 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” objętego PROW 2014-2020.</p> <p>Kryterium 1.5 dotyczy partnerstwa na obszarze LSR. W kryterium 1.5 LSR powinna wspierać współpracę z innymi podmiotami, wspierać realizację operacji realizowanych w partnerstwie. Sposoby realizacji partnerstwa mogą przybierać różne formy, które doprecyzowane zostały w kryterium wyboru. Rozróżniamy operacje realizowane w partnerstwie poprzez podmioty z obszaru objętego LSR oraz projekty partnerskie, które z założenia realizowane powinny być z partnerami spoza obszaru LSR. Kryterium 1.9 dotyczy różnorodności metod aktywizujących społeczność, w tym min. Operacje realizowane w partnerstwie poprzez podmioty z obszaru objętego LSR. W kryterium 1.9 wskazano różnorodne możliwości aktywizacji społeczności. Kryteria nie wykluczają się a wzajemnie uzupełniają. LSR zakładając aktywizację społeczności do współpracy może otrzymać punkty za aktywizację w formie wspierania operacji w partnerstwie (kryterium 1.9) oraz może być premiowana w kryterium 1.5.</p>
8	<p>Załącznik A do formularza wniosku o wybór LSR - czy jeżeli w kolumnie 6. LGD wpisze „kobieta lub rolnik niskotowarowy” to czy LSR powinna otrzymać punkty zgodnie z kryterium 3 „reprezentatywność składu organu decyzyjnego” w pkt a? Czy trzeba potwierdzić przynależność do w/w grupy? Jeżeli tak to jakim dokumentem? Na podstawie której kolumny załącznika A do wniosku o wybór LSR będą przyznawane punkty w ramach kryterium 3?</p>	<p>W ramach kryterium nr 3 „Reprezentatywność składu organu decyzyjnego LGD” można uzyskać punkty jeśli w składzie organu decyzyjnego znajdą się przedstawiciele zdiagnozowanych na obszarze LSR grup interesów. Bada się to na podstawie załącznika A wniosku o wybór LSR. Kolumna 6 odnosi się do członka organu decyzyjnego będącego przedstawicielem grup osób w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych na obszarze LSR. W związku z powyższym, żeby otrzymać punkty za to kryterium, grupy osób w niekorzystnej sytuacji powinny być zdiagnozowane również jako grupy interesów. Przynależność do grup interesów należy potwierdzić dokumentem potwierdzającym ten fakt, np. w przypadku grupy interesu „kobiet” dokumentem potwierdzającym może być oświadczenie złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.</p>
9	<p>W kryteriach wyboru LSR nr 3 c) punktowany jest przedstawiciel KGW lub OSP w radzie – czy aby dostać punkty za spełnienie tego kryterium członkiem LGD musi być KGW lub OSP czy wystarczy, że naszym członkiem będzie np. Pani z KGW, która w oświadczeniu na potrzeby określenia przynależności do grup interesu wskaże, że jest członkiem KGW i tę grupę interesu u nas również reprezentuje? Podobnie sytuacja ma się do sołtysa, czy członkiem LGD ma być sołtys czy sołectwo? Również w przypadku innych zdiagnozowanych grup interesu? Nasza LGD ma grupy interesu stowarzyszenia na rzecz rozwoju miejscowości (SRW)</p>	<p>Przepisy ustawy RLKS stanowią, że członkiem rady może być zarówno osoba fizyczna jak i osoba prawna reprezentowana przez organ bądź wyznaczonego przez tę osobę prawną pełnomocnika. Metodyka przyporządkowania członków rady do poszczególnych grup interesu sektorów opisana została w pytaniu nr 4 w części dotyczącej Warunków dostępu. Opiera się ona na metodzie kolejnych wykluczeń. Dlatego oświadczenie członka rady nie jest potwierdzeniem reprezentowania danej grupy interesu sektorów. W podanym przez państwa przykładzie osobą będącą członkiem organu decyzyjnego, która jest jednocześnie radnym, prezesem NGO i przedsiębiorcą zgodnie z przyjętą metodyką należy przypisać do grupy interesu sektora publicznego. Aby otrzymać punkty za kryterium 3c, członkiem organu decyzyjnego LGD musi być Koło Gospodyń Wiejskich (KGW) lub Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) reprezentowane przez organ lub wyznaczonego przez tę osobę prawną pełnomocnika. W przypadku kryterium 3d, w składzie rady powinien znajdować się sołtys. Ponadto należy zauważyć, że zgodnie z informacjami zamieszczonymi w załączniku A (skład organu decyzyjnego LGD) do formularza wniosku o wybór LSR, przyporządkowanie grupy interesów</p>

	<p>oraz przedsiębiorców, kto ma być członkiem LGD SRW czy np. Jan Nowak, który w oświadczeniu wskazał, że reprezentuje również SRW?</p>	<p>odpowiedniego sektora (publicznego, gospodarczego, społecznego) następuje zawsze w odniesieniu do konkretnych osób wskazanych przez LGD jako członkowie organu decyzyjnego LGD: zarówno osób fizycznych, jak i przedstawicieli osób prawnych. W kolumnie 2 tego załącznika wyraźnie jest wskazane, że należy podać nazwisko i imię / imiona członka organu decyzyjnego LGD. Przyporządkowanie sektora następuje zatem w odniesieniu do osoby fizycznej będącej członkiem organu decyzyjnego lub reprezentującej członka organu decyzyjnego. W sytuacji, gdy członkiem organu decyzyjnego jest osoba prawna np. stowarzyszenie, KGW czy OSP, a jej przedstawiciel jest jednocześnie np. radnym gminy, to w załączniku A do wniosku o wybór w kolumnie 2 powinno być podane imię i nazwisko przedstawiciela osoby prawnej, w kolumnie 4 wybrany sektor publiczny, a w kolumnach 7-9 rodzaj i nazwa osoby prawnej i funkcja jaką osoba wskazana w kolumnie 2 w niej pełni. Jednocześnie w załączniku D do wniosku o wybór LSR wpisana powinna być wyłącznie nazwa tej osoby prawnej (np. Stowarzyszenie X) i wskazany dla tej osoby prawnej sektor (w przypadku stowarzyszenia – społeczny).</p>
10	<p>Czy w załączniku nr C do wniosku o wybór LSR - Doświadczenie wnioskodawcy w latach 2016-2022 możemy wskazać jako doświadczenie projekt, który jest w trakcie realizacji (podpisana umowa ale nie rozliczony)?</p>	<p>W załączniku C do wniosku o wybór LSR jako doświadczenie wnioskodawcy w latach 2016-2022 można wykazać projekt, który jest w trakcie realizacji, ale jeszcze nie jest rozliczony.</p>
11	<p>Czy w ramach kryteriach wyboru LSR nr 2.2. – doświadczenie w realizacji projektów w partnerstwie możemy wskazać jako doświadczenie projekt np. współpracy, który jest w trakcie realizacji: umowa jest podpisana ale wniosek nie będzie rozliczony przed złożeniem strategii?</p>	<p>W przypadku kryterium 2.2. – doświadczenie w realizacji projektów w partnerstwie można wykazać projekty współpracy, które są w trakcie realizacji, ale jeszcze nie są rozliczone.</p>
12	<p>Jak należy rozumieć zapis „LSR/statut LGD zawiera informacje”: 1) W LSR są zawarte informacje nt. partnerstwa i komunikacji i mają one potwierdzenie w zapisach statutu LGD? 2) Do spełnienia tego kryterium wystarczą zapisy w LSR nt. bez odzwierciedlenia ich w statucie LGD? 3) Do spełnienia tego kryterium wystarczą zapisy w statucie bez odzwierciedlenia ich w LSR?</p>	<p>Do uzyskania 2 punktów za to kryterium wystarczające jest odnalezienie w treści jednego z dokumentów (LSR lub statut LGD) informacji potwierdzającej pozytywne stosowanie przez LGD metod współpracy potwierdzających partnerskie relacje między członkami LGD (wewnątrz organizacji).</p>

13	<p>Kryterium 1.6 Współpraca z partnerami spoza obszaru danej LSR. Jak rozumieć zapis przewidziano? Czy podobnie jak w okresie 2014-2020 np. w odniesieniu do projektów grantowych - zapis czysto deklaracyjny? Czy zmieniło się podejście MRiRW do projektów realizowanych w partnerstwie?</p>	<p>Część kryteriów wyboru opiera się na ocenie treści przedłożonej w konkursie LSR, tym samym w praktyce ocena tymi kryteriami odbywa się na podstawie deklaracji zawartych w tym dokumencie. Mając na uwadze cechy podejścia LEADER oraz zadania LGD w zakresie integrowania lub sieciowania podmiotów w opinii MRiRW każda forma współpracy lub zachęcania do współpracy powinna być postrzegana jako korzystna, tym samym ocenie podlegać będą doświadczenia LGD (nowej lub doświadczonej) a także treść LSR, która stanowi odzwierciedlenia podejścia LGD do tego zagadnienia. Realizacja operacji w partnerstwie oraz projektów partnerskich nie ma ustalonego limitu środków. Jedynie budżet LSR przeznaczony na projekty grantowe, którym celem jest przygotowanie projektów partnerskich (krajowych lub międzynarodowych) został ustanowiony na poziomie 1% komponentu Wdrażanie LSR.</p>
14	<p>Kryterium 1.7 Aktywizacja ludzi młodych włączanie ludzi młodych poprzez członkostwo w Zarządzie. Czy jeśli LGD ma obecnie w składzie Zarządu osoby do 25 r.ż. to niejako z automatu zostaną mu przyznane punkty, czy koniecznym jest dodatkowo taki zapis w statucie lub np. regulaminie Zarządu? Czy przyznanie punktów w kryterium = przez cały okres wdrażania LSR kryterium musi być spełnione, czy też tylko na moment wyboru LSR? Jeśli tak to czy LGD może zrezygnować z tych punktów nawet wówczas, gdy na moment wyboru LSR warunek będzie spełniany?</p>	<p>Jeżeli spełnienie weryfikowanego kryterium będzie potwierdzone wyraźnie w dokumentach załączonych do wniosku o wybór LSR, np. w statucie znajdzie się odpowiednia treść zapewniająca udział ludzi młodych w zarządzie to będzie to sytuacja oczywista i niezaprzeczalna. Jeżeli z brzmienia samego statutu nie wynika potwierdzenie spełnienia warunku wyboru, to konieczna będzie weryfikacja innych zatwierdzonych dokumentów wewnętrznych LGD, np. regulaminu, z którego wynika, iż w składzie zarządu będzie członkiem osoba młoda. Potwierdzeniem spełnienia kryterium mogą być też inne dokumenty, z których wynika, że pomimo braku wyraźnych informacji w statucie czy regulaminach LGD, to z dotychczasowej praktyki LGD wynika, iż ludzie młodzi są członkami zarządu. Kryterium nie ma na celu niepotrzebnego rozbudowywania treści statutów, lecz premiowania LGD, które takie rozwiązania stosują. Jeżeli dana LGD zdecyduje się spełnić kryterium 1.7 (włączanie ludzi młodych poprzez członkostwo w Zarządzie) lub kryterium 3 (Reprezentatywność składu organu decyzyjnego LGD) to na późniejszym etapie wdrażania LSR nie trzeba będzie wymieniać osoby, która przekroczyła 25 rok życia ani szukać dla niej zastępstwa w składzie organu decyzyjnego LGD. Rekomendujemy jednak by w dalszym ciągu angażować ludzi młodych w członkostwo do organów decyzyjnych i nieustannie dążyć do angażowania ludzi poniżej 25 roku życia w działalność społeczną i rozwój lokalnej społeczności. Szczegółowe regulacje w zakresie zmiany umowy ramowej (w tym jej załączników) znajdują się w § 12 tej umowy.</p>
15	<p>Kryterium 2.1 Doświadczenie w pozyskiwaniu środków. Z Czy będzie tutaj brany pod uwagę projekt grantowy LGD w ramach 11.1 oraz 7.1 RPO WK-P 2014-2020? Czy można tutaj wykazać projekty objęte grantem realizowane w ramach PG LGD?</p>	<p>W opisie kryterium jest wyraźnie napisane, iż: W przypadku LGD, realizujących LSR w ramach PROW 2014-2020 nie jest brane pod uwagę wsparcie uzyskane przez LGD w ramach działania 19 PROW 2014-2020. Tym samym nie jest możliwe włączenie projektów realizowanych w formie projektów grantowych finansowanych z poddziałania 19.2 PROW 2014-2020. Wykluczenie to nie dotyczy innych programów/funduszy.</p>

Umowa ramowa

1	<p>Czy jeśli do nowopowstałej Lokalnej Grupy Działania, która zostanie wybrana do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju jedna gmina (która została objęta lokalną strategią rozwoju nowopowstałej LGD) nie złoży uchwały rady gminy o przystąpieniu do Lokalnej Grupy Działania to czy wówczas umowa na realizację wybranej LSR zostanie rozwiązana?</p> <p>Czy w tej sytuacji dopuszczacie Państwo możliwość zastąpienia uchwały rady gminy o przystąpieniu do wybranej LGD uchwałą powiatu? Jeśli tak, jakie przepisy pozwalają na taką możliwość?</p>	<p>Zgodnie z postanowieniami umowy ramowej LGD jest zobowiązana do dostarczenia dokumentu potwierdzającego członkostwo w LGD wszystkich gmin objętych obszarem LSR w terminie 60 dni od dnia zawarcia tej umowy. Dokumentem potwierdzającym członkostwo gminy w LGD jest uchwała rady gminy. W przypadku braku możliwości dostarczenia uchwały rady gminy, LGD jest zobowiązana dostarczyć uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest ta gmina, stanowiącą potwierdzenie członkostwa tego powiatu w LGD. W przypadku braku potwierdzenia członkostwa gminy lub powiatu umowa ramowa zostanie rozwiązana ze skutkiem natychmiastowym.</p>
2	<p>Czy w takiej sytuacji zostanie ogłoszony nowy konkurs na wybór LSR?</p>	<p>Nowy konkurs na wybór LSR zostanie ogłoszony jeżeli będą dostępne środki przeznaczone na realizację LSR oraz jeżeli obszary nieobjęte żadną wybraną LSR będą miały potencjał do utworzenia LGD i opracowania LSR spełniającej warunki dostępu określone w ustawie RLKS.</p>
3	<p>Co nastąpi w sytuacji, w której rada powiatu dostarczy do wybranej LGD uchwałę o członkostwie wszystkich gmin objętych wybraną LSR, a jedna z tych gmin podejmie uchwałę, iż nie chce być członkiem wybranej LGD?</p>	<p>Uchwała rady powiatu jest potwierdzeniem członkostwa tego powiatu w LGD, a nie uchwałą potwierdzającą członkostwo wszystkich gmin objętych wybraną LSR. Gmina może podjąć uchwałę o członkostwie w LGD, ale jeśli takiej uchwały nie podjęła, to nie ma potrzeby aby podejmowała uchwałę o rezygnacji z członkostwa w LGD, gdyż członkiem stowarzyszenia nigdy nie była.</p>

ROLA LGD W OPERACJACH W PARTNERSTWIE / PROJEKTACH PARTNERSKICH

1	<p>Niespójność zastosowanego nazewnictwa: wątpliwość budzi nazewnictwo działania: Projekty współpracy oraz Operacje realizowane w partnerstwie. Czy to jest 1 działanie czy 2 różne? Na stronie 1017 wskazano: rodzaje operacji (klasyczne operacji, projekty współpracy, operacja własna albo projekt grantowy). Dalej stosuje się Operacje realizowane w partnerstwie.</p>	<p>W nowym okresie programowania trzeba rozróżnić operacje realizowane przez partnerów z obszaru objętego daną LSR od projektów realizowanych z partnerami spoza obszaru danej LGD. Te pierwsze to nic innego jak wspólna realizacja standardowych operacji przez więcej niż jednego beneficjenta. Dla uporządkowania nazewnictwa i rozróżnienia tych pojęć, proponujemy zastosowanie następujących definicji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • operacje w partnerstwie - operacje z udziałem partnerów z obszaru jednej LSR, • projekty partnerskie - projekty, w których mamy do czynienia z udziałem partnerów z obszarów różnych LSR (w tym międzynarodowe).
2	<p>Czy dobrze rozumiem, że przygotowanie operacji realizowanej w partnerstwie będzie finansowane w formule grantu a już realizacja tej operacji w formule konkursu ?</p>	<p>O wsparcie na przygotowanie projektu partnerskiego finansowane w formule grantu może ubiegać się partnerstwo, w którego skład wchodzi partner spoza obszaru LSR. W tej sytuacji wybór projektu partnerskiego do realizacji będzie odbywać się w formule konkursu.</p> <p>Jeśli projekt będzie z partnerami z obszaru objętego LSR, to będzie operacją realizowaną w partnerstwie i wówczas nie ma możliwości dofinansowania wsparcia na jej przygotowanie.</p>
3	<p>W PS WPR określono limit na wsparcie przygotowawcze dla operacji w partnerstwie na poziomie 1% komponentu wdrażania ale już nie określono limitu na realizację projektu w partnerstwie - czy można podać ten % - to ważne dla rozplanowania budżetu (strona 1019)</p>	<p>Limit środków na projekty grantowe w zakresie przygotowania projektu partnerskiego to 1% budżetu komponentu na wdrażanie LSR.</p> <p>Nie ma wymogu wskazywania limitu na realizację projektów partnerskich i operacji w partnerstwie.</p>
4	<p>Jeżeli wsparcie na przygotowanie operacji (w partnerstwie z podmiotem z obszaru innej LSR) będzie udzielane w formie grantu – czy LGD może być wyłącznie beneficjentem takiego projektu i udzielać grantów innym podmiotom? Czy też LGD będzie mogła być partnerem współrealizatorem, w tym „partnerem wiodącym”/ wnioskodawcą projektu partnerskiego (jeśli tak czy będzie to zgodne z trybem konkursowym).? Jeśli tak, czy dopuszczalna jest realizacja projektów partnerskich których partnerami będą wyłącznie LGD?</p>	<p>W projekcie partnerskim można wyróżnić 2 główne fazy projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie projektu partnerskiego, na które wsparcie udzielane jest w postaci grantu w ramach projektu grantowego LGD (zatem wsparcie nie jest operacją, gdyż grant jest udzielany na zadanie w ramach projektu grantowego), - realizacja projektu partnerskiego, tj. realizacja kilku operacji wybranych w konkursie przez LGD z obszarów LSR właściwych dla partnerów projektu, na których wsparcie udzielane jest w formie refundacji części kosztów kwalifikowalnych. <p>W odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania zmieniła się rola samej LGD w operacjach w partnerstwie oraz projektach partnerskich. Teraz LGD wybiera i wspiera operacje w partnerstwie i projekty partnerskie realizowane przez inne podmioty. LGD jako twórca LSR ma najszerszą wiedzę na temat obszaru LSR i strategii. Z uwagi na to przewiduje się, że LGD naturalnie będzie inicjatorem i mentorem operacji w partnerstwie oraz projektów partnerskich, ale nie jest jej podstawowym zadaniem samodzielnie realizowanie tych projektów.</p> <p>LGD reprezentując partnerskie podejście do podmiotów z obszaru objętego LSR powinna przewidzieć możliwość: zgłaszania pomysłów na realizację nowych projektów przez LGD lub podmioty inne niż LGD w ramach LSR (także w partnerstwie), lub zgłaszania pomysłów/inicjatyw realizacji projektów wykraczających poza LSR.</p>

5	<p>Czy obecne projekty współpracy (19.3) zostały zastąpione operacjami realizowanymi w partnerstwie, ale nie przez LGD tylko przez innych beneficjentów? Oznacza to, że LGD już nie będzie realizowało samodzielnie projektów współpracy tak jak to było w 19.3 tylko będą realizowane w ramach projektów grantowych przez innych beneficjentów?. Str. 1024 “(...) w przypadku współpracy z podmiotami z obszaru objętego inną LSR model wdrażania przewiduje zmianę roli LGD z roli realizatora na rolę podmiotu wybierającego operacje/beneficjenta realizującego operację ze środków LSR. Nowe rozwiązanie pozwoli na włączenie do tego procesu większej liczby partnerów, które z kolei pozwoli budować większy potencjał zaangażowanych partnerów.”</p>	<p>Formą partnerstwa jest wspieranie współpracy z innymi podmiotami tj. animowanie podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne, itp. LGD powinna wspierać realizację projektów partnerskich, czego istotnym elementem jest kojarzenie partnerów.</p> <p>W związku z powyższym należy podkreślić, że dla sukcesu projektu partnerskiego niezbędna jest komunikacja i współpraca partnerów projektu zarówno z LGD, jak również komunikacja i współpraca między LGD właściwymi dla poszczególnych partnerów projektu.</p> <p>Szczególną formą wspierania współpracy między podmiotami jest premiowanie przez LGD realizacji operacji w partnerstwie i operacji polegających na realizacji projektów partnerskich. Punktacji nie może podlegać premiowanie przez LGD operacji/projektów z których specyfiki wynika, że jedyną ich formą realizacji jest partnerstwo (np. projekty w zakresie skracania łańcuchów dostaw).</p>
6	<p>Z PS WPR nie wynika wprost czy forma grantowa jest tylko przeznaczona (obligatoryjnie) na przygotowanie operacji planowanej do realizacji w partnerstwie (z podmiotem z obszaru innej LSR) czy również na jego faktyczną realizację? Brak jednoznacznie określenia formy wsparcia dla realizacji operacji realizowanej w partnerstwie. Pytanie o dopuszczalne vs obligatoryjne formy wsparcia dla realizacji operacji realizowanych w partnerstwie ze wskazaniem zróżnicowania „pochodzenia partnerów”. Na str. 1019 PS WPR jest zapis: Operacje realizowane w partnerstwie na obszarze objętym jedną LSR – będą wybierane w ramach konkursów w ramach wdrażania LSR, a więc stosowane będą te same kryteria selekcji z dodatkową preferencją dla operacji realizowanych w partnerstwie. Czy mówimy zarówno o konkursach „standardowych” jak i konkursach na wybór grantobiorców? A jeśli tak, w jaki sposób ustalane będą kwoty ryczałtowe (czy tylko draft budżet poszczególnych projektów) i maksymalna kwota o których mowa na str.1021 PS WPR (na jakim „poziomie” w jakim dokumencie będzie ta kwota określona?</p>	<p>Na przygotowanie projektu partnerskiego będą udzielane granty przez LGD. Przewidziane jest zastosowanie kosztów uproszczonych (tzw. ryczału), których kwota ustalana jest na podstawie projektu budżetu.</p> <p>Nie przewiduje się udzielania wsparcia na przygotowanie operacji w partnerstwie.</p> <p>Natomiast wybór operacji w partnerstwie i operacji polegających na realizacji projektów partnerskich dokonany będzie przez LGD w drodze klasycznych konkursów, gdzie to LGD będzie wybierać operacje, a beneficjentami będą inne podmioty (wnioskodawcy w konkursie).</p> <p>Konkursy mogą być dedykowane tylko operacjom w partnerstwie/projektom partnerskim, ale nie ma obowiązku planowania odrębnych konkursów w tym zakresie. LGD mają obowiązek zawrzeć w swoich kryteriach wyboru operacji kryterium premiujące operacje w partnerstwie i projekty partnerskie.</p> <p>Należy pamiętać, że realizacja operacji w partnerstwie i projektu partnerskiego musi mieć uzasadnienie (wykazanie wartości dodanej dla przyjęcia tej formuły), a każdy partner projektu musi mieć w nim konkretne zadania do wykonania.</p>

7	<p>Czy ryczałt do 50 tys. to kwota na przygotowanie projektu w partnerstwie to kwota przysługująca niezależnie od liczby partnerów? Czy ryczałt będzie powiązany z oceną racjonalności kosztów? Analogiczne pytanie dotyczące ryczałtu na wsparcie przygotowania projektów międzynarodowych.</p>	<p>Zgodnie z PS WPR, w przypadku przygotowania projektu partnerskiego wsparcie udzielane jest w formie dotacji w postaci ryczałtu w zakresie projektów grantowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - do 50 tys. zł w przypadku projektu partnerskiego z podmiotem z obszaru innej LSR z Polski, - do 150 tys. zł – w przypadku międzynarodowego projektu partnerskiego, tj. projektu z udziałem podmiotu z obszaru innej LSR z innego kraju. <p>Ryczałt do 50 tys./150 tys. to kwota przyznawana na zadanie w ramach projektu grantowego, niezależnie od liczby partnerów, którzy będą realizować przygotowywany projekt partnerski. Ocena racjonalności będzie się odbywać na poziomie oceny budżetu zaplanowanego przez grantobiorcę na realizację zadania, czyli podczas wyboru grantobiorców.</p>
8	<p>Brak określenia limitu środków na realizację operacji w partnerstwie (w przypadku przygotowania operacji planowanej do realizacji w partnerstwie „między LSR” określono limit maksymalnie 1% budżetu Wdrażania LSR)?</p>	<p>Nie ma limitu na realizację operacji w partnerstwie ani projektów partnerskich, LGD pozostawiono swobodę w tym zakresie.</p>
9	<p>Zakładając, że każdy podmiot może być partnerem projektu partnerskiego jaki poziom dofinansowania przysługiwać będzie na realizację projektu partnerskiego z udziałem jst, czy też podmiotów prywatnych (jeśli miałyby być umowa „wielostronna”?</p>	<p>Poziom dofinansowania zależy od typu operacji (operacja produkcyjna czy nieprodukcyjna) i od charakteru beneficjenta. W przypadku, gdy beneficjentem będzie przedsiębiorca, operacja w której przedsiębiorca jest partnerem zawsze będzie mieć charakter produkcyjny. W przypadku udziału jst, zgodnie z PS WPR, intensywność wsparcia jest określona na poziomie 75% kosztów kwalifikowalnych. W nowym okresie programowania o grant (na przygotowanie projektu partnerskiego) może też ubiegać się przedsiębiorca, w takim przypadku podczas oceny racjonalności budżetu zadania i ustalaniu kwoty grantu obowiązuje „intensywność wsparcia” na poziomie 65%. Oznacza to także, że w ramach operacji w partnerstwie i projektu partnerskiego, z uwagi na różny charakter partnerów, może zdarzyć się, że będzie im przysługiwała różna intensywność wsparcia.</p>
10	<p>Zapis: Operacje realizowane w partnerstwie na obszarze objętym jedną LSR – będą wybierane w ramach konkursów w ramach wdrażania LSR, a więc stosowane będą te same kryteria selekcji z dodatkową preferencją dla operacji realizowanych w partnerstwie”. Czy oznacza to brak możliwości dedykowanych konkursów na projekty partnerskich na obszarze jednej LSR? Jeśli tak, jak ma się to do kryterium 1.9 b), przy którym w założeniu (?) chodziło o dedykowane</p>	<p>Nie ma zakazu przeprowadzania konkursów dedykowanych operacjom w partnerstwie lub projektom partnerskim na obszarze objętym LSR. LGD może uznać, że realizacja danego przedsięwzięcia optymalna będzie poprzez operacje w partnerstwie lub projekty partnerskie. LGD może ustalić dodatkowe warunki kwalifikowalności względem tego, co zawiera PS WPR oraz będą zawierały wytyczne podstawowe i wytyczne szczegółowe do interwencji LEADER oraz może przeprowadzić konkurs (nabór wniosków) dedykowany dla operacji w partnerstwie / projektów partnerskich. W ramach kryterium 1.6 (kryterium wyboru LSR z załącznika nr 5 do regulaminu konkursu na wybór LSR) przyznane będą punkty za przewidywaną organizację konkursów na projekty partnerskie z udziałem partnerów zagranicznych lub krajowych spoza obszaru objętego daną LSR . Oznacza to, że organizacja konkursów na projekty partnerskie jest dodatkowo punktowana w LSR, ale nie jest to</p>

	konkursy, bo samo premiowanie jest w kryterium 1.5? A dodatkowo, w kryterium 1.6 są projekty partnerów z obszaru różnych LSR i tutaj mają być dedykowane konkursy na projekty realizowane w partnerstwie.	obligatoryjne (są to kryteria wyboru w ramach konkursu na wybór LSR, a nie warunki dostępu). LGD pozostawiono elastyczność w tym zakresie.
11	Zgodnie z zapisami PS WPR w zakresie przygotowania operacji w partnerstwie „jeden wniosek o powierzenie grantu składany do właściwej terytorialnie LGD przez jednego z partnerów projektu”. Czy to partnerzy projektu (którymi – jak należy rozumieć - nie są LGD) wybierają spośród siebie jednego partnera, który składa wniosek i koszty obciążają wyłącznie limit LSR na obszarze której działa partner składający ten wniosek?	Tak, środki na przygotowanie projektu w partnerstwie są środkami LSR tej LGD do której złożono wniosek o powierzenie grantu na przygotowanie tego projektu. Umowa powierzenia grantu jest zawierana z jednym podmiotem (grantobiorcą), który ubiega się o środki na przygotowanie projektu. W tym zakresie nie ma znaczenia czy projekt będzie projektem krajowym czy międzynarodowym.
12	Jak będzie wyglądał grant/konkurs na przygotowanie i/realizację operacji międzynarodowych w partnerstwie – czy umowa grantowa może być 1 stronna przy założeniu, że partnera zagranicznego nie wykazujemy w zestawieniu kosztów kwalifikowalnych?	Partnerzy operacji w partnerstwie wybierają partnera koordynującego, który reprezentuje pozostałych partnerów podczas wyboru operacji przez LGD oraz prowadzenia przez samorząd województwa postępowania w sprawie przyznania pomocy. W przypadku projektu partnerskiego realizowanego przez partnerów z obszarów kilku LSR, oprócz partnera koordynującego na poziomie całego projektu może być konieczne wskazanie partnera pełniącego analogiczną funkcję podczas wyboru operacji/prowadzenia w sprawie przyznania pomocy przez poszczególne LGD/samorządy województw.
13	Realizacja projektów partnerskich podmiotów wyłącznie z obszaru LSR – czy każdy partner będzie musiał złożyć projekt? Czy też składany będzie jeden projekt przez „partnera wiodącego” i podpisywana wielostronna umowa ze wszystkimi partnerami?	W przypadku operacji w partnerstwie składany jest jeden wniosek o przyznanie pomocy, podpisywana jest jedna umowa (wielostronna).
14	W przypadku operacji realizowanej w partnerstwie pomiędzy dwoma podmiotami z różnych stron Polski: czy ja w swojej strategii przewiduje budżet na realizację operacji przez dwóch partnerów czy tylko przez podmiot z mojego obszaru?	W przypadku projektów partnerskich każdy wnioskodawca składa wniosek do „swojego” LGD. Pomoc jest przyznawana podmiotom z obszaru danej LSR. W przypadku gdy w projekcie partnerskim uczestniczy kilku partnerów z obszaru danej LGD, podobnie jak w przypadku operacji w partnerstwie, do tej LGD składany jest jeden, wspólny wniosek o przyznanie pomocy i podpisywana jest jedna umowa (wielostronna) – obejmująca tych partnerów projektu, którzy są właściwi dla danej LGD. Oznacza to, że w przypadku jednego projektu partnerskiego może wystąpić sytuacja, w której złożonych będzie kilka wniosków o przyznanie pomocy do różnych LGD, przez poszczególnych partnerów projektu (w każdym LGD w po jednym, czasem wspólnym, wniosku). W konsekwencji w

		<p>obrocie prawnym będzie kilka umów o przyznaniu pomocy – w każdej inni beneficjenci, których zadania łącznie składają się na całość projektu. Podstawą realizacji projektu partnerskiego zawsze jest umowa partnerska/umowa o współpracy zawarta pomiędzy wszystkimi partnerami (niezależnie od tego jakie finalnie będzie źródło finansowania zadań partnerów projektu). Umowa taka zawsze będzie załącznikiem do wniosku o przyznaniu pomocy oraz do umowy o przyznaniu pomocy zawieranej pomiędzy beneficjentem (lub grupą beneficjentów) a samorządem województwa.</p> <p>W związku z powyższym, podmiot (partner projektu partnerskiego) z obszaru innej LSR nie jest stroną danej umowy o przyznaniu pomocy. Analogicznie partner spoza Polski, będący partnerem projektu partnerskiego, nie jest w Polsce stroną umowy o przyznaniu pomocy.</p> <p>W przypadku projektu partnerskiego w którym bierze udział np. 3 partnerów: 2 z LGD „A” i 1 z LGD „B” mamy do czynienia z 2 wnioskami o przyznanie pomocy (w LGD „A” jeden wniosek obejmujący 2 partnerów, a w LGD „B” drugi wniosek obejmujący 1 partnera). W konsekwencji mamy 2 oddzielne umowy o przyznaniu pomocy, każda finansowana ze środków innej LGD, jednak składają się na realizację jednego projektu partnerskiego.</p>
15	<p>Realizacja projektów partnerskich podmiotów spoza obszaru LSR – czy każdy partner będzie musiał złożyć projekt do właściwego LGD (SW) co oznaczałoby konieczność korelacji konkursów w ramach poszczególnych LGD (niekoniecznie z obszaru jednego województwa)?</p>	<p>Tak – partnerzy projektu partnerskiego składają wniosek o przyznanie pomocy do właściwej terytorialnie LGD (każdy „u siebie”). Nie musi być korelacji naborów. Ważne aby projekt partnerski przyczyniał się do realizacji LSR ze środków której będzie przyznana pomoc.</p>
16	<p>Zapis z PS WPR „LGD może udzielić grantu na przygotowanie operacji planowanej do realizacji w partnerstwie, jeśli zakres tej operacji jest zgodny z zakresem naboru planowanego do ogłoszenia po zakończeniu realizacji zadania, na który udzielony został grant”. Zapis nie jest zrozumiały: czy chodzi o przyszły konkurs na realizację projektów w partnerstwie w zakresie w którym udzielone ma być wsparcie na przygotowanie operacji? Oznacza to, że chcąc ogłosić nabór na wsparcie przygotowawcze grupa musi mieć zaplanowany konkurs na dalszą realizację tych projektów. Pytanie czy LSR’y wszystkich partnerów projektu muszą mieć zaplanowane takie konkursy czy tylko LSR partnera wnioskującego o przygotowanie projektu partnerskiego?</p>	<p>LGD przyznając grant na przygotowanie projektu partnerskiego powinna ocenić czy tematyka/zakres projektu wpisuje się w LSR i czy przygotowany projekt w przyszłości będzie miał możliwość uzyskania ze środków tej LSR wsparcia na jego realizację. Ocena taka jest niezbędna, gdyż w przypadku otrzymania wsparcia na przygotowanie projektu partnerskiego grantobiorca jest zobowiązany do ubiegania się o wsparcie na jego realizację.</p> <p>Z formalnego punktu widzenia LSR właściwe dla wszystkich partnerów projektu partnerskiego nie muszą mieć zaplanowanych naborów o zakresie tematycznym odpowiadającym przygotowywanemu projektowi partnerskiemu (taka możliwość musi być w LSR właściwym dla grantobiorcy który otrzymał grant na przygotowanie projektu partnerskiego). Jednak aby partnerzy mieli szansę na pozyskanie środków na realizację swojego projektu, sytuacja taka jest pożądana. Punktem wyjścia jest tu jednak decyzja partnerów dotycząca zakresu projektu jaki zdecydują się przygotować i potem realizować. Już na wstępie kluczowe jest przeprowadzenie rozeznania jakie są możliwości pozyskania środków na realizację późniejszą projektu. Nie muszą to być wyłącznie środki LSR. Partnerzy mogą poszukiwać także alternatywnych źródeł finansowania.</p>

17	<p>Zapis z PS WPR (str.1019): doprecyzowania wymaga zapis „grant w tym zakresie może być udzielony danemu grantobiorcy tylko raz”. Czy to oznacza, jeden raz na przygotowanie projektu partnerskiego w ramach całego okresu programowania? Czy chodzi o powiązanie z konkretną operacją, a dany partner może składać wnioski o udzielenie grantu na różne zadania w różnych LGD?</p>	<p>Jeden podmiot może uzyskać grant na przygotowanie różnych projektów partnerskich – raz w zakresie danego projektu partnerskiego.</p>
18	<p>Czy wszyscy partnerzy projektów partnerskich muszą wnieść wkład finansowy do projektu partnerskiego (lub/ i „rzeczowy” w przypadku kwalifikowalności wkładu nierzeczowego)?</p>	<p>Nie wszyscy partnerzy muszą wnieść wkład finansowy do operacji w partnerstwie lub do projektu partnerskiego. Ważne jest, by zadania w ramach operacji/projektu były podzielone między partnerów, a więc było jasne kto i za co odpowiada, jaka jest rola w projekcie każdego z partnerów. Wkład rzeczowy oraz nierzeczowy nie będzie brany pod uwagę przy określaniu wysokości budżetu projektu – nie można otrzymać refundacji kosztu dla takiej pozycji nakładów ponoszonych przez partnera projektu. Jeśli dany partner nie wnosi wkładu finansowego w realizację projektu nie jest stroną umowy o przyznaniu pomocy.</p>
19	<p>Czy każdy partner projektu partnerskiego zobowiązany będzie do złożenia weksla?</p>	<p>Rozwiązania dotyczące zabezpieczenia realizacji umów w operacjach w partnerstwie lub projektach partnerskich nie będą odbiegać od rozwiązań przyjętych dla innych umów w ramach wszystkich interwencji w PS WPR.</p> <p>Proponujemy kontynuację podejścia z obecnej perspektywy o solidarnej odpowiedzialności partnerów, a w przypadku konieczności ustanowienia zabezpieczenia – podejście, które zostało wdrożone i przetestowane w przypadku Grup Operacyjnych w działaniu Współpraca PROW 2014-2020 – pozostawienie w gestii partnerów projektu ustaleń o tym kto i w jakiej wysokości wnosi zabezpieczenie wspólnej umowy o przyznaniu pomocy.</p>
20	<p>Czy dopuszczalna jest realizacja partnerskich projektów „hybrydowych” obejmujących partnerów z obszaru LSR jak i spoza obszaru? A jeśli tak, jaką formułę należy zastosować?</p>	<p>Nie jest jasne, co pytający ma na myśli używając sformułowania „projekt hybrydowy”.</p> <p>Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące operacji w partnerstwie i projektów partnerskich oraz formuły udzielania wsparcia na ich przygotowanie i realizację zawarte są w odpowiedziach na pytania powyżej.</p>